

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Кафедра загального і германського мовознавства

П. П. Дрогомирецький, І. І. Данилюк

**Вступ до германської філології:
навчально-методичний посібник**

2-ге видання

Івано-Франківськ

2014

УДК 811.11
ББК 81.0
Д 75

Дрогомирецький П. П.

Вступ до германської філології : навчально-методичний посібник / П. П. Дрогомирецький, І. І. Данилюк. – 2-ге вид. – Івано-Франківськ : Симфонія форте. – 2014. – 76 с.

У навчально-методичному посібнику «Вступ до германської філології: навчально-методичний посібник» подано рекомендації щодо вивчення германських мов з аналізом їхньої фонетико-граматичної будови на широкому індоєвропейському тлі (з елементами компаративістики). Основне завдання праці – підготувати студентів-германістів для сприйняття теоретичних курсів з англістики та німецької мови.

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 4 від 7 грудня 2011 р.).

Відповідальний редактор:

доктор філологічних наук, академік НАПН України, професор, завідувач кафедри загального і германського мовознавства В. І. Кононенко (ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»).

Рецензенти:

- кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології Я. В. Бистров (ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»);
- кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри німецької філології О. Я. Остапович (ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»);
- кандидат філологічних наук, доцент І. С. Тимофєєва (Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу).

© П. П. Дрогомирецький, 2012

© І. І. Данилюк, 2012

© П. П. Дрогомирецький, видання
2-ге, 2014

© І. І. Данилюк, видання 2-ге, 2014

ЗМІСТ

Переднє слово	7
1. Історико-філологічний вступ до германістики	9
1.1 Індоевропейська прмова. Генеалогічне дерево індоевропейської мовної сім'ї	9
1.2 Фонетичні особливості індоевропейської прмови	9
1.3 Основні фонетичні закони	9
1.4 Закон Грімма (I пересув приголосних)	10
1.5 Інші закони	10
1.6 Фонетичні процеси в давньогерманських мовах	10
1.7 Давньогерманські руни	11
1.8 Готський алфавіт	12
1.9 Латинський алфавіт	13
1.10 Готичний шриффт латинського алфавіту	14
1.11 Грецький алфавіт	14
1.12 Періодизація історії германських мов (у порівнянні з українською)	15
1.13 З історії давніх германців і германських держав	15
1.14 Літературні пам'ятки германських народів (до XV ст.)	16
2. Фонетичні і граматичні особливості готської мови	17
2.1 Фонетичні особливості	17
2.2 Відмінювання іменників за основами	17
2.3 Відмінювання прикметників	18
2.4 Ступені порівняння	18
2.5 Особові займенники	18
2.6 Відмінювання займенника "ik"	18
2.7 Аблаутивні ряди сильних дієслів	18
2.8 Відмінювання сильних дієслів	19
2.9 Відмінювання слабких дієслів	19
3. Західногерманські мови	19
3.1 Давньоанглійська мова	19
3.1.1 Деякі фонетичні особливості, написання та вимова деяких звуків, звукосполучень	19
3.1.2 Відмінювання іменників за основами	20
3.1.3 Аблаутивні ряди сильних дієслів	20
3.2 Давньоверхньонімецька мова	21
3.2.1 Відмінювання іменників за основами	21
3.2.2 Аблаутивні ряди сильних дієслів	21
3.2.3 Відмінювання сильних дієслів	21
3.3 Нідерландська мова	22
3.3.1 Деякі фонетичні особливості, написання та вимова деяких звуків, звукосполучень	22
3.3.2 Аблаутивні ряди деяких сильних дієслів	22
3.3.3 Відмінювання дієслів (презент)	22
3.3.4 Дієслівні часи	22
4. Скандинавські мови	22
4.1 Давньоскандинавська мова	22

4.1.1 Відмінювання іменників за основами (дск. – гот. – да. – двн.)	22
4.1.2 Ступені порівняння	23
4.1.3 Особові займенники	23
4.1.4 Аблаутивні ряди сильних дієслів	23
4.1.5 Відмінювання сильних дієслів	23
4.2 Шведська мова	24
4.2.1 Деякі фонетичні особливості, написання та вимова деяких звуків, звукосполучень	24
4.2.2 Аблаутивні ряди деяких сильних дієслів	24
4.2.3 Дієслівні часи	24
4.3 Данська мова	24
4.3.1 Деякі фонетичні особливості, написання та вимова деяких звуків, звукосполучень	24
4.3.2 Аблаутивні ряди деяких сильних дієслів	24
4.3.3 Дієслівні часи	24
4.4 Норвезька мова	25
4.4.1 Деякі фонетичні особливості, написання та вимова деяких звуків, звукосполучень	25
4.4.2 Аблаутивні ряди деяких сильних дієслів	25
4.4.3 Приклад аблаутивного ряду слабких дієслів	25
4.4.4 Дієслівні часи	25
4.5 Ісландська мова	25
4.5.1 Деякі фонетичні особливості, написання та вимова деяких звуків, звукосполучень	25
4.5.2 Приклад відмінювання іменника за індивідуальною відміною	25
4.5.3 Аблаутивні ряди деяких сильних дієслів	26
4.5.4 Приклад відмінювання дієслова за індивідуальною відміною	26
4.5.5 Дієслівні часи	26
5.Сучасне германське мовознавство	26
5.1 Типологія артиклів у германських мовах	26
5.2 Відмінювання іменників у іє мовах (однина)	26
5.3 Паралельне відмінювання іменника dags у готській, давньоанглійській, давньоверхньонімецькій та англійській мовах	27
5.4 Ступені порівняння прикметників	27
5.5 Відмінювання дієслова “бути” в індоєвропейських мовах (презенс)	27
5.6 Відмінювання дієслова “бути” у давніх германських мовах (презенс і претерит)	28
5.7 Відмінювання дієслова “мати” в індоєвропейських мовах (презенс)	28
5.8 Наголос у германських мовах	28
5.9 Особові займенники у германських мовах	28
5.10 Числівники у германських мовах	29
5.11 Числівники у давньогерманських мовах	30
5.12 Числівники у сучасних германських мовах	30
5.13 Категорії означеності і неозначеності	30
5.14 Типологія простих дієслівних речень у германських мовах: аргументно-предикатні (валентні) моделі (у зіставленні з українською, російською і болгарською мовами)	31

5.15	Лексичні паралелі у германських мовах.....	31
5.16	Паралельні тексти.....	33
5.17	Зразок готського тексту.....	35
5.18	“Отче наш” індоєвропейськими мовами.....	35
5.19	Тексти для читання.....	37
5.19.1	Irmengard Rauch The Gothic Language: Grammar, Genetic Provenance and Typology, Readings.....	37
5.19.2	Anfänge des Germanischen Schrifttums.....	38
6.	Глосарії.....	38
6.1	Готсько-англійсько-німецькі лексичні паралелі.....	38
6.2	Давньоанглійсько-англійсько-німецькі лексичні паралелі.....	44
6.3	Давньовірхньонімецько-англійсько-німецькі лексичні паралелі.....	46
6.4	Давньоскандинавсько-англійсько-німецькі лексичні паралелі.....	47
6.5	Нідерландсько-англійсько-німецькі лексичні паралелі.....	48
6.6	Шведсько-англійсько-німецькі лексичні паралелі.....	49
6.7	Дансько-англійсько-німецькі лексичні паралелі.....	50
6.8	Норвезько-англійсько-німецькі лексичні паралелі.....	51
6.9	Ісландсько-англійсько-німецькі лексичні паралелі.....	52
7.	Мовознавці-германісти.....	53
7.1	Богдан Михайлович Задорожний (1914-2008) – життєвий і творчий шлях..	53
7.1.1	Задорожний як індогерманіст. Концептуальні наукові теорії.....	54
7.1.2	Задорожний як компаративіст.....	54
7.1.3	Задорожний – дослідник історичної германістики.....	55
7.1.4	Задорожний – історик німецької мови.....	55
7.2	Українські мовознавці.....	55
7.2.1	Шаровольський Іван (1876-1954).....	55
7.2.2	Жлуктенко Юрій (1915-1990).....	56
7.2.3	Баран Ярослав (1932-2003).....	56
7.2.4	Левицький Віктор (нар. 1938р.).....	56
7.3	Зарубіжні мовознавці.....	56
7.3.1	Юніус Франціск (1589-1677).....	56
7.3.2	Гікес Джордж (1642-1715).....	56
7.3.3	Ламберт Ген-Кате (1674-1731).....	56
7.3.4	Грімм Якоб (1785-1863).....	56
7.3.5	Расмус Раск (1787-1832).....	57
7.3.6	Герман Пауль (1846-1921).....	57
7.3.7	Жирмунський Віктор (1891-1971).....	57
7.3.8	Гухман Мірра (1904-1989).....	57
7.3.9	Ярцева Вікторія (1900-1999).....	57
8.	Плани практичних занять та програмові вимоги.....	57
8.1	Практичне заняття №1.....	57
8.2	Практичне заняття №2.....	58
8.3	Практичне заняття №3.....	58
8.4	Практичне заняття №4.....	58
8.5	Практичне заняття №5.....	58
8.6	Практичне заняття №6.....	59
8.7	Колоквіум.....	59

8.8 Контрольна робота	59
8.9 Програмові вимоги	60
9. Короткий словник термінів і понять	61
10. Міжмовна термінологія до курсу «ВДГФ».....	65
11. Додатки.....	67
13. Бібліографія.....	74
13.1 Підручники.....	74
13.2 Словники	75

Переднє слово

Система прийомів навчання, що використовується з метою подолання труднощів у засвоєнні навчального матеріалу мовознавчих дисциплін, зокрема германської філології – різнорідна. Посібник «Вступ до германської філології: навчально-методичний посібник» орієнтований на всіх, хто вивчає, викладає германістику та сприятиме максимальному полегшенню опанування студентами навчальної програми з германської філології на початковому етапі її вивчення та під час підготовки до іспитів.

Базовою опорою для вивчення теоретичних дисциплін з германістики – історії та теорії англійської та німецької мов, їх типології – стане посібник. Видання матиме ще й статус своєрідного путівника у засвоєнні не лише ключових понять та головних визначень, але й допоможе ясно усвідомити характер та ієрархію співвідношень між ними, оскільки без цього не можна скласти собі цілісного уявлення про мову як об'єкт студій і про германську філологію як науку.

Фонетика, граматики готської мови як важливого об'єкта компаративістики розглядається на широкому давньогерманському тлі у зіставленні з давньоанглійською, давньовірхньонімецькою, давньоскандинавською (давньоісландською) із залученням латинської, грецької та старослов'янської мов. У діахронічному плані подано опис основних давньогерманських мов у таблицях і схемах, що у доступній формі сприятиме досконалому засвоєнню знань цих мов.

Ілюстрацією до таблиць можуть служити паралельні тексти як давніх, так і сучасних германських мов. У вигляді лексичних паралелей подаються глосарії давньогерманських мов із відповідниками сучасних германських мов.

Значне місце у посібнику відведено порівняльній типології сучасних германських мов, зокрема їхнім граматичним структурам (система артиклів, дієслівні часи, основи фонології). Окремі таблиці відображають фрагменти лексичної типології (числівники, особові займенники, прикметники).

Доцільністю продиктовано долучення до посібника короткого словника лінгвістичних термінів, міжмовну термінологію та докладну бібліографію, включаючи коротку інформацію про зарубіжних і українських філологів-германістів.

Матеріал викладений у таблицях і схемах у відповідності до навчальної програми з курсу «Вступ до германської філології».

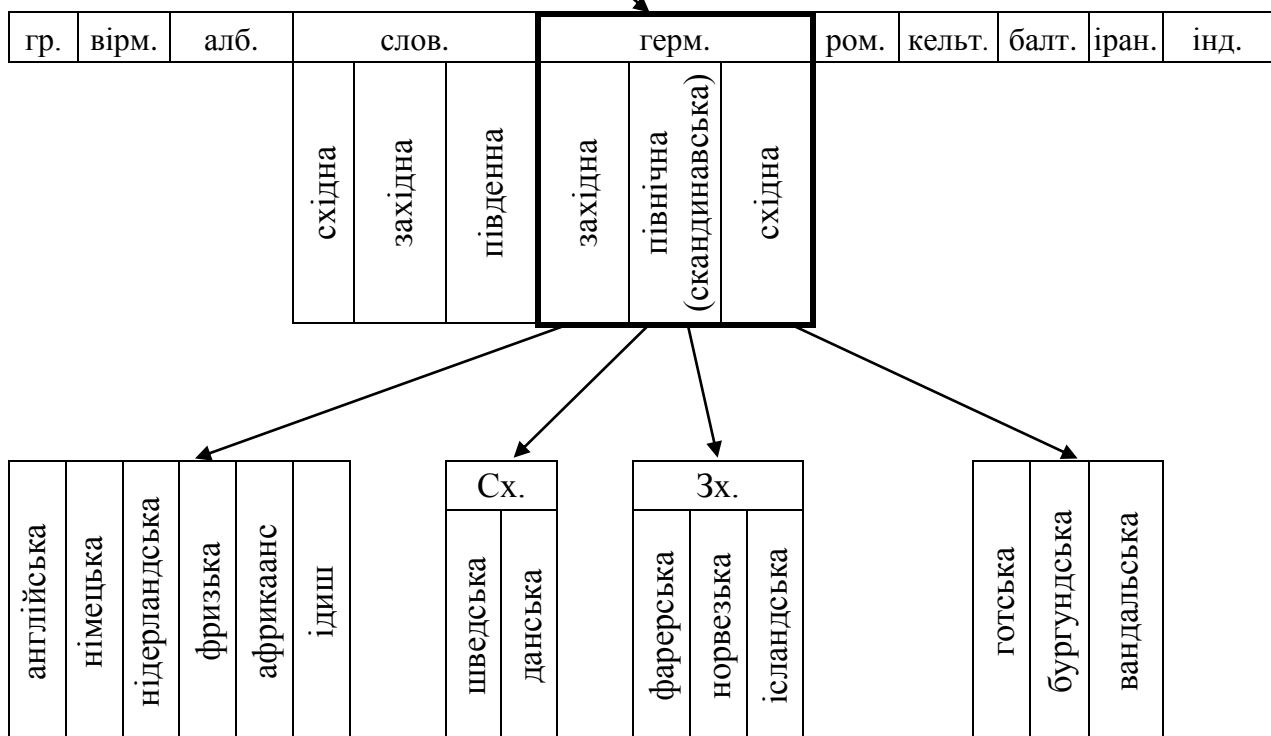
Автори висловлюють глибоку вдячність за цінні зауваження і пропозиції доктору філологічних наук, академіку НАПН України, професору В. І. Кононенку, кандидатам філологічних наук, доцентам Я. В. Бистрову, О. Я. Остаповичу, І. С. Тимофеевій, членам кафедри загального і германського мовознавства ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», кандидату філософських наук О. Б. Гуцуляку, а також всім, хто підтримував і допомагав при обговоренні даної роботи.

1. Історико-філологічний вступ до германістики

1.1 Індоевропейська прмова. Генеалогічне дерево індоевропейської мовної сім'ї

Індоевропейська прмова	
Мови кентум	Мови сатем
<ul style="list-style-type: none"> - Германська - Грецька - Хетська - Іллірійська - Кельтська - Латинська 	<ul style="list-style-type: none"> - Албанська - Вірменська - Балтійська - Індіранська - Слов'янська

1.2 Фонетичні особливості індоевропейської прмови

Правило	Приклад
5 голосних, кожна з яких була довгою і короткою	[a], [o], [e], [i], [u], [ā], [ō], [ē], [ī], [ū]
12 дифтонгів	[ai], [oi], [ei], [au], [eu] – короткі [āī], [ou], [ēī], [āū], [ēū] – довгі
приголосні	p, ph, b, bh, m, t, th, d, dh, n, f, ĝ, ĝh, k, kh, g, gh, q ^w , q ^w h, g ^w , g ^w h, s, (z), l, r, m, n
складотворчі сонорні звуки	[m], [r], [l], [n]
серед приголосних переважали проривні і придихові	[b], [p], [d], [t], [g], [k]; [b ^h], [p ^h], [d ^h], [t ^h], [g ^h], [k ^h]
тонічний наголос	

1.3 Основні фонетичні закони

- фіксація наголосу на першому складі;
- перший пересув приголосних (закон Грімма);

- умлаут та аблаут;
- закон Вернера;
- закон ротацізму;
- давньогерманське подовження приголосних;
- закон Гольцмана.

1.4 Закон Грімма (I пересув приголосних)

індоєвропейські	b ^h	d ^h	ǵ ^h
	↓	↓	↓
германські	b	d	g
індоєвропейські	b	d	g
	↓	↓	↓
германські	p	t	k
індоєвропейські	p	t	k
	↓	↓	↓
германські	f	þ	h

1.5 Інші закони

Закон Вернера	Закон ротацізму
t	s
↓	↓
d	r

1.6 Фонетичні процеси в давньогерманських мовах

Фонетичне явище	Суть	Формула	Приклади
Фіксація наголосу на першому складі	Редукція голосних в кінці слова	основа + an → основа + □	гот. slepan да. slæpan а. sleep
Перший пересув приголосних (закон Грімма)	Закономірні звукові переходи (іє. → герм.)	іє. bh, dh, gh → г. b, d, g; іє. b, d, g → г. p, t, k; іє. p, t, k → г. f, þ, h	скр. bhratar гот. broþar а. brother н. Bruder
Закон Вернера	Поправки до закону Грімма (деякі відхилення)	t → d (закон Грімма: t → þ)	лат. pater гот. fadar да. fæder
Ротацізм	Перехід іє. s у давньогерманське r	іє. S → г. R (s → z → r)	гот. was н. war а. were
Умлаут	Чергування кореневих голосних [a], [o], [u] з голосними переднього ряду	a → ä o → ö u → ü (н. мова)	двн. gasti свн. geste н. Gäste
Аблаут	Чергування кореневих голосних для творення граматичних форм	гот. i – a – e – i н. e – a – e а. i – a – i	гот. giban – gaf – gebum – gibans н. geben – gab – gegeben а. give – gave – given

Давньогерманське подовження приголосних	Подвоєння [t], [l] у західногерманських мовах	t → tt l → ll	гот. satjan да. settan гот. wiljan да. willan
---	---	------------------	--

1.7 Давньогерманські руни

Руна	Читання	ІРА	Назва	Значення
	f	/f/	*fehu	"худоба, рухоме майно"
	u	/u(:)/	*uruz	"тур, первісний бик" (магічний символ чоловічої сили)
	þ	/θ/, /ð/	*þurisaz	"турс, велетень, що приносить нещастя"
	a	/a(:)/	*ansuz	"бог ас"
	r	/r/	*raido	"візок, їзда"
	k	/k/	*kaunan	"пухлина, хвороба"
	g	/g/	*gebo	"дарунок"
	w	/w/	*wunjo	"насолода"
	h	/h/	*haglaz	"град" (магічний символ раптового псування)
	n	/n/	*naudiz	"нестаток, лихо"
	i	/i(:)/	*isaz	"лід"
	j	/j/	*jeran	"рік, сприятливий час"
	ī (або æ)	/æ:/	*ī(h)waz	"тис"
	p	/p/	*perþo	"якесь плодове дерево"
	z	/z/	*algiz	"лось" (магічний символ захисту)
	s	/s/	*sowilo	"сонце"
	t	/t/	*tiwaz	Тіу, Тів, спочатку бог неба
	b	/b/	*berkanan	"березовий пагін"
	e	/e(:)/	*ehwaz	"кінь"
	m	/m/	*mannaz	"людина"
	l	/l/	*laukaz або *laguz	"цибуля" (магічний символ зцілення і процвітання) або "вода"
	ŋ	/ŋ/	*ingwaz	"бог родючого року"
	d	/d/	*dagaz	"день"
	o	/o(:)/	*oþalan	"успадковане багатство"

1.8 Готський алфавіт

Транслітерація	Зіставлення		Назва	ІРА	Число
ᚦ	a	A	ahsa / aza	/a, a:/	1
ᚷ	b	B	bairkan / bercna	/b, β/	2
ᚱ	g	Г	giba / geuua	/g, ŋ/	3
ᚢ	d	Δ	dags / daaz	/d, ð/	4
ᚱ	e	E	aihus / eyz	/e, e:/	5
ᚨ	q	Π	qairpra (qairthra) / qertra	/k ^w /	6
ᚵ	z	Z	ezec	/z/	7
ᚲ	h	H	hagl / haal	/h/	8
ᚦ	þ, th	Θ	þiup (thiuth) / thyth	/θ/	9
ᚲ	i	I	eis / iiz	/i, i:/	10
ᚷ	k	K	kusma / chozma	/k/	20
ᚱ	l	Λ	lagus / laaz	/l/	30
ᚱ	m	M	manna	/m/	40
ᚱ	n	N	naups (nauths) / noicz	/n/	50
ᚵ	j		jer / gaar	/j/	60
ᚢ	u		urus / uraz	/u, u:/	70
ᚱ	p	Π	pairpra (pairthra) / pertra	/p/	80
ᚵ		ʀ			90
ᚷ	r	R	raida / reda	/r/	100
ᚱ	s	S	sauil / sugil	/s/	200
ᚦ	t	T	teiws / tyz	/t/	300
ᚱ	w	Y	winja / uinne	/w, y/	400
ᚦ	f	F	faihu / fe	/f/	500

X	x	X	iggws / enguz	/k ^h /	600
⊖	hu, hw	⊖	h ^u air / u ^u aer	/m/	700
⊚	o	⊚	o ^o pal (othal) / utal	/o, o:/	800
↑		⊗			900

1.9 Латинський алфавіт

Латинська літера	Назва літери	Латинська назва	Латинська вимова
A a	a	ā	a:
B b	бе	bē	be:
C c	це	cē	ke: ¹
D d	де	dē	de:
E e	е	ē	e:
F f	еф	ef	ef
G g	ге, же ²	gē	ge:
H h	га, аи ²	hā	ha:
I i	і	ī	i:
J j ³	йот, жи ²	—	-
K k ⁴	ка	kā	ka:
L l	ель	el	el
M m	ем	em	em
N n	ен	en	en
O o	о	ō	o:
P p	пе	pē	pe:
Q q	ку	qū	kwu:
R r	ер	er	er
S s	ес	es	es
T t	те	tē	te:
U u ³	у	—	-
V v	ве	ū	u:
X x ⁴	ікс	ex	eks
Y y ⁴	іпсилон, ігрек	ī Graeca	i: 'graika
Z z ⁴	зет (зета)	zēta	'ze:ta

¹ пізніше ця літера набула звучання /ts/ перед **i, e, ae, oe**, а ще згодом — /tʃ/

² французькі назви літер; використовують у науці

³ в класичній латині цих літер не вживали

⁴ тільки у запозиченнях з грецької мови

1.10 Готичний шрифт латинського алфавіту

A a	𐌆 𐌗	J j	𐌚 𐌛	S s	𐌱 𐌲
B b	𐌲 𐌳	K k	𐌗 𐌘	T t	𐌹 𐌺
C c	𐌸 𐌹	L l	𐌷 𐌸	U u	𐌿 𐍀
D d	𐍆 𐍇	M m	𐌚 𐌛	V v	𐌶 𐌷
E e	𐌸 𐌹	N n	𐌶 𐌷	W w	𐌶 𐌷
F f	𐍆 𐍇	O o	𐌸 𐌹	X x	𐌶 𐌷
G g	𐍆 𐍇	P p	𐌶 𐌷	Y y	𐌶 𐌷
H h	𐌶 𐌷	Q q	𐌶 𐌷	Z z	𐌶 𐌷
I i	𐌶 𐌷	R r	𐌶 𐌷		

1.11 Грецький алфавіт

Літера	Назва		Вимова	Фінікійський прообраз	Лат. транслітерація	Чисельне значення
	суч. гр.	укр.				
Α α	άλφα	альфа	[a]	𐤀 алеф	a	1
Β β	βήτα	бета (віта)	[v]	𐤁 бет	v	2
Γ γ	γάμμα γάμμα	гамма	[ɣ, ʝ]	𐤂 гімел	gh, g, j	3
Δ δ	δέλτα	дельта	[ð]	𐤃 далет	d, dh	4
Ε ε	έψιλον	епсилон	[e]	𐤄 хе	e	5
Ζ ζ	ζήτα	дзета (зита)	[z]	𐤅 заін	z	7
Η η	ήτα	ета (іта)	[i]	𐤆 хет	i	8
Θ θ	θήτα	тега (фіта)	[θ]	𐤇 тет	th	9
Ι ι	ιώτα γιώτα	йота	[i], [j]	𐤈 йод	i	10
Κ κ	κάππα κάππα	каппа	[k], [c]	𐤉 каф	k	20
Λ λ	λάμδα λάμβδα	лямбда (лямда)	[l]	𐤊 ламед	l	30
Μ μ	μῦ μῦ	мю (мі)	[m]	𐤋 мем	m	40
Ν ν	νῖ νῦ	ню (ні)	[n]	𐤌 нун	n	50
Ξ ξ	ξῖ	ксі	[ks]	𐤍 самех	x, ks	60
Ο ο	όμικρον	омікрон	[o]	𐤎 аін	o	70
Π π	πι	пі	[p]	𐤏 пе	p	80
Ρ ρ	ρω	ро	[r]	𐤐 реш	r	100
Σ σ ς	σίγμα	сігма	[s]	𐤑 шин	s	200
Τ τ	ταυ	тау (таф)	[t]	𐤒 тав	t	300
Υ υ	ύψιλον	іпсилон	[i]	𐤓 вав	y, v, f	400
Φ φ	φι	фі	[f]	походження не встановлене	f	500
Χ χ	χι	хі	[x], [ç]		ch, kh	600
Ψ ψ	ψι	псі	[ps]		ps	700
Ω ω	ωμέγα	омега	[o]	—	o	800

1.12 Періодизація історії германських мов (у порівнянні з українською)

Мови	Періоди	Назва періоду	Часові рамки
Англійська [English]	I	давньоанглійський (англо-саксонський);	перші писемні пам'ятки – XI ст.
	II III	середньоанглійський; новоанглійський.	II – XV ст. XVI ст. – наші дні
(Гльїш Б.А.)	I	давньоанглійський;	700 – 1100 pp.
	II III	середньоанглійський; новоанглійський: а) ранній; б) пізній.	1100 – 1500 pp. 1500 – 1600 pp. 1600 p. – наші дні
Німецька [Deutsch]	I	давньоверхньонімецький;	VIII – XI ст.
	II	середньоверхньонімецький	XI – XIV ст.
	III	нововерхньонімецький.	XV ст. – наші дні
Нідерландськ а [Nederlands]	I	давньонідерландський;	IX – XI ст.
	II	середньонідерландський;	II – XVI ст.
	III	новонідерландський.	з XVII ст.
Шведська [Svensku]	I	давньошведський;	800 – 1225 pp.
	II	класичний шведський;	1225 – 1350 pp.
	III	середньошведський;	1350 – 1526 pp.
	IV	новошведський.	після 1526 p.
Данська [Dansk]	I	давньоданський;	до XVI ст.
	II	новоданський.	XVI ст. – наші дні
Норвезька [Norsk]	I	давньонорвезький;	до 1525 p.
	II	новонорвезький.	після 1525 p.
Ісландська [Islenska]	I	давньоісландський;	до 1530 p.
	II	новоісландський.	1530 p. – наші дні
Українська (Юрій Шевельов)	I	протоукраїнський;	VII – XI ст.
	II	староукраїнський;	XI – XIV ст.
	III	середньоукраїнський;	XIV – XVIII ст.
	IV	новоукраїнський.	XVIII ст. – наші дні

1.13 З історії давніх германців і германських держав

Дата	Історичні події
I ст. н.е.	Похід готів на Схід.
III ст. н.е.	Колонізація Причорномор'я готами (між Дніпром і Дністром).
311-382 pp.	Роки життя готського єпископа Вульфїлі.
378 p.	Вестготи розгромили римлян біля Адріанополя.
419 p.	Вестготи створили перше варварське королівство – Аквітанію.
449 p.	Германці починають колонізувати Британію.
VI ст.	Поширення християнства серед англосаксів.
IX-X ст.	Норманське завоювання Ісландії.
1000 p.	Ісландці прийняли християнство.
XI ст.	Християнізація Норвегії.
1018-1042 pp.	Перебування Англії у складі Данського королівства.
1262 p.	Норвегія захопила Ісландію.
1397-1523 pp.	Об'єднання Данії, Норвегії, Швеції під владою данських королів (Кальмарська унія, розпалася у 1523 p.).

XVII ст.	Переселення бурів у Південну Африку.
1814 р.	Норвегія отримала незалежність від Данії.

1.14 Літературні пам'ятки германських народів (до XV ст.)

Назва пам'ятки	Час, місце написання (автор)	Коротка характеристика твору
«Старша Едда»	XIII ст., Ісландія	Міфологічні та героїчні пісні, що виникли на основі скандинавської міфології «епохи вікінгів».
Поезія скальдів	IX-XIII ст., Ісландія, Швейцарія, Норвегія. Сноррі Стурлусон (1179-1241) – ісландський поет-скальд.	Оспівування бойових походів конунгів. Поезія скальдів – один з найоригінальніших видів творчості у всій світовій літературі.
Ісландські саги (родові саги)	X-XIV ст., Ісландія	Реальне зображення побуту, вірувань, суспільних відносин у скандинавів «епохи вікінгів».
Поема «Беовульф»	Англосаксонська героїчна поема, виникла близько 700р., збереглася у записі Хст.	Героїчні подвиги хороброго витязя Беовульфа.
«Пісня про Хільдебранта»	Німецький героїчний епос VIIIст.	«Пісня» відтворює дух епохи «переселення народів», прославляє відвагу героїв разом з хитрістю та підступністю.
«Пісня про Нібелунгів»	Найвизначніша пам'ятка німецького героїчного епосу, виникла близько 1200 р.	В основі героїчного епосу лежить давньонімецькі міфи та перекази V-VI ст. про знищення гунами держави бургундів (нібелунгів).
«Рейнеке-Лис»	Один із творів тваринного епосу в Середньовічній Європі, виник у Німеччині в XV ст.	Пригоди хитрого і підступного Лиса-Рейнеке. Сюжет цього твору використав Іван Франко у своїй сатиричній поемі «Лис Микита».
«Видіння Петра-Орача»	Англійська соціальна поема Вільяма Ленгленда (1330-1400).	Панорамна картина суспільного життя Англії в XIV ст.
«Корабель дурнів»	Віршована сатира німецького письменника Себастьяна Брандта (1457-1521).	Викриття вад суспільства з позиції розуму, опис дурнів, які втілюють найрізноманітніші вади суспільства.
Цикл балад про Робін Гуда	Англія, XII-XIII ст.	Бойові подвиги і витівки відважного ватажка лісового загону Робін Гуда та його вірних друзів – «зелених стрільців».
«Історія про доктора Фауста»	Німецька «народна книга» другої половини XV ст.	Опис життя Фауста, якого супроводжує Мефістофель, що задовольняє всі його бажання.
«Кентерберійські оповідання»	Збірка віршованих оповідань видатного англійського письменника Джефрі Чосера.	Різні за тематикою та жанрами розповіді про життя та побут тогочасної Англії.

2. Фонетичні і граматичні особливості готської мови

2.1 Фонетичні особливості

	Особливості	Вимова	Приклади
ei	завжди	[i:]	steigan, eisarn, heila, þeins, meins
ai	перед r, h, lu	[e]	hairto, airþa, bairen, stairno
	решта випадків	[ai]	ains, twai, stains, hlaibis, ainlif
au	перед r, h, lu	[o]	waurd, baurgs, dauhtar, hauhs
	решта випадків	[au]	augo, auso
þ	завжди	[d̥], [θ]	þata, þiuda, þan, munþs, bloþ
hw	завжди	[hw]	hwa, huas, hveits, heila
q	завжди без u	[kw]	qens, qino, qiman, qums
z	завжди	[z]	talzjan
j	завжди перед голосними	[ja]...	jer, juk, wiljam, huggrjan
		[ju]...	
gg, gk	завжди	[ŋ]	briggan, gaggan, juggs, drigkan

2.2 Відмінювання іменників за основами

Основа на –а–						
	Однина		Множина			
	Dags, m			Waurd, n		
Н	dag-s		dag-os		waurd-	waurd-a
Р	dag-is		dag-e		waurd-is	waurd-e
Д	dag-a		dag-am		waurd-a	waurd-am
З	dag-		dag-ans		waurd-	waurd-a
Основа на –о–						
	Giba, f					
Н	gib-a		gib-os			
Р	gib-os		gib-o			
Д	gib-ai		gib-om			
З	gib-a		gib-os			
Основа на –і–						
	Gasts, m			Qens, f		
Н	gast-s		gast-eis		qen-s	qen-eis
Р	gast-is		gast-e		qen-ais	qen-e
Д	gast-a		gast-im		qen-ai	qen-im
З	gast-		gast-ins		qen-	qen-ins
Основа на –u–						
	Sunus, m					
Н	sun-us		sun-jus			
Р	sun-aus		sun-iwe			
Д	sun-au		sun-um			
З	sun-u		sun-uns			
Основа на –n–						
	Atta, m		Hairto, n		Sunno, f	
Н	att-a	att-ans	hairt-o	hairt-ona	sunn-o	sunn-ons
Р	att-ins	att-ane	hairt-ins	hairt-ane	sunn-ons	sunn-ono
Д	att-in	att-am	hairt-in	hairt-am	sunn-on	sunn-om
З	att-an	att-ans	hairt-o	hairt-ona	sunn-on	sunn-ons

Основа на –г–		
Broßar, m		
Н	broß-ar	broß-r-jus
Р	broß-r-s	broß-r-e
Д	broß-r	broß-r-um
З	broß-ar	broß-r-uns
Коренева основа		
Baurgs, f		
Н	baurg-s	baurg-s
Р	baurg-s	baurg-e
Д	baurg-	baurg-im
З	baurg-	baurg-s

2.3 Відмінювання прикметників

	Сильна відміна		Слабка відміна	
Н	blind-s	blind-ai	blind-o	blind-ons
Р	blind-is	blind-aize	blind-ons	blind-ono
Д	blind-amma	blind-aim	blind-on	blind-om
З	blind-ana	blind-ans	blind-on	blind-ons

2.4 Ступені порівняння

	Звичайний	Вищий	Найвищий
суфікс	-	-iz/-oz	-ist/-ost
гот	arms	armoza	armosts
гот (суплетивна форма)	goßs	batiza	batists
лат	bonus	melior	optimus

2.5 Особові займенники

Особа	Однина	Двоїна	Множина
1	ik	wit	weis
2	þu	jut	jus
3	is	-	eis
	si	-	ijos
	ita	-	ija

2.6 Відмінювання займенника “ik”

Відмінок	Однина	Двоїна	Множина
Н	ik	wit	weis
Р	meina	-	unsara
Д	mis	-	uns
З	mik	-	uns

2.7 Аблаутивні ряди сильних дієслів

№	Інфінітив	Претерит одн	Претерит мн	Дієпр II
1	ei	ai	i	i
	steigan (підніматися вгору)	staig	stigum	stigans
2	iu	au	u	u
	biugan (гнути)	baug	bugum	bugans

3	i	a	u	u
	bindan (в'язати)	band	bundum	bundans
4	i	a	e	u
	niman (брати)	nam	nenum	numans
5	i	a	e	i
	giban (давати)	gaf	gebum	gibans
6	a	o	o	a
	faran (їхати)	for	forum	farans

2.8 Відмінювання сильних дієслів

Особа	Презенс		Претерит	
1	nim-a	nim-am	nam-	nem-um
2	nim-is	nim-iþ	nam-t	nem-uþ
3	nim-iþ	nim-and	nam-	nem-un

2.9 Відмінювання слабких дієслів

Особа	Презенс		Претерит	
1	domja (судити)	domjam	domida	domidedum
2	domeis	domeiþ	domides	domideduþ
3	domeiþ	domjand	domida	domidedun

3. Західногерманські мови

3.1 Давньоанглійська мова

3.1.1 Деякі фонетичні особливості, написання та вимова деяких звуків, звукосполучень

	Особливості	Вимова	Приклади
c	завжди	[k]	fisc, scip, spræcan, cuman, caru
ȝ	зазвичай [g]	[g], [j]	ȝod, ȝrænæ
æ		[e]	spræcan, stælan, hælpan
ǣ	довга	[e:]	slǣpan, strǣt, sǣ
þ		[θ]	þu, þæt, toþ
d		[d]	modor, brodor
u		[u]	sunu, þu, caru, cuman
ū	довга	[u:]	hūs, tūn
o		[o]	folk, cos
ō	довга	[o:]	fōt, bōk
a		[a]	faran, caru
ā	довга	[a:]	ān, bān, hwā
i		[i]	fisc, scip
ī	довга	[i:]	wīn, tīd
ea	дифтонг	[ea]	healf, wearm, eahta
ēā	довгий дифтонг	[ea]	hēāh
eo	дифтонг	[eo]	steorra, seon
ēō	довгий дифтонг	[eo]	dēōp, lēōht
hw		[hw]	hwā

3.1.2 Відмінювання іменників за основами

Основа на –а–				
	Однина	Множина	Однина	Множина
	Stan, m		Word, n	
Н	stān-	stān-as	word-	word-u
Р	stān-es	stān-a	word-es	word-a
Д	stān-e	stān-um	word-e	word-um
З	stān-	stān-as	word-	word-a
Основа на –u–				
	Sunu, m			
Н	sun-u		sun-a	
Р	sun-a		sun-a	
Д	sun-a		sun-um	
З	sun-u		sun-a	
Основа на –o–				
	Zifu, f			
Н	Zif-u		Zif-a, -e	
Р	Zif-e		Zif-a, -ena	
Д	Zif-e		Zif-um	
З	Zif-e		Zif-a	
Основа на –r–				
	Broþor, m			
Н	broþ-or		broþ-or	
Р	broþ-or		broþ-r-a	
Д	broþ-r		broþ-r-um	
З	broþ-er		broþ-or, broþ-r-u	

3.1.3 Аблаутивні ряди сильних дієслів

№	Інфінітив	Претерит одн	Претерит мн	Дієпр II
1	i	a	i	i
	wrītan (писати)	wrāt	writon	writen
2	eo	ea	u	o
	bēodan (пропонувати)	bēad	budon	boden
3	e	ea	u	o
	helpan (допомагати)	healp	hulpon	holpen
4	e	æ	æ	o
	beran (нести)	bær	bæron	boren
5	ie	ea	ēa	ie
	giefan (давати)	geaf	gēafon	giefen
6	a	o	o	a
	faran (їхати)	for	foron	faren

3.2 Давньоверхньонімецька мова

3.2.1 Відмінювання іменників за основами

Основа на –а–		
Однина		
Tag, m		
Н	tas-	tag-a
Р	tag-es	tag-o
Д	tag-e	tag-um
З	tas-	tag-a
Основа на –о–		
Giba, f		
Н	geb-a	geb-a
Р	geb-a	geb-ono
Д	geb-u	geb-om
З	geb-a	geb-a
Основа на –r–		
Bruoder, m		
Н	bruod-er	bruod-er
Р	bruod-er	bruod-ero
Д	bruod-er	bruod-erum
З	bruod-er	bruod-era

3.2.2 Аблаутивні ряди сильних дієслів

№	Інфінітив	Претерит одн	Претерит мн	Дієпр II
1	ī	ei	i	gi+i
	scrīban (писати)	screib	scribum	giscriban
2	io	ō	u	gi+o
	biotan (пропонувати)	bōt	butum	gibotan
3	i	a	u	gi+u
	bindan (в'язати)	band	bundum	gibundan
4	e	a	ā	gi+o
	beran (нести)	bar	bārum	giboran
5	e	a	ā	gi+e
	geban (давати)	gab	gābum	gigeban
6	a	uo	uo	gi+a
	faran (іхати)	fuor	fuorum	gifaran

3.2.3 Відмінювання сильних дієслів

Особа	Презенс		Претерит	
1	nim-u	nem-ames	nam-	nem-um
2	nim-iȝ	nem-et	nam-ti	nem-ut
3	nim-it	nem-ant	nam-	nem-un

3.3 Нідерландська мова

3.3.1 Деякі фонетичні особливості, написання та вимова деяких звуків, звукосполучень

	Вимова	Приклади
aa	[aː]	gaan, aan, twaalf
oo	[oː]	rood, hoog, ook, groot
ee	[eː]	een, twee, veel
oe	[uː]	goed, groen
ei	[ei]	klein, mein
ij		zijn
ch	[h]	acht
sch	[ʃ]	schrijven
ui	[oi]	huis
ieuw	[ie]	nieuw
ie	[iː]	vier

3.3.2 Аблаутивні ряди деяких сильних дієслів

Інфінітив	Претерит одн	Дієпр II
eten	at	gegeten
gaan	ging	gegaan
drinken	drank	gedronken
lezen	las	gelezen
komen	kam	gekomen

3.3.3 Відмінювання дієслів (презенс)

Особа	Презенс		
1	werk-	} werk- en	werk-en
2	werk-t		werk-t
3	werk-t		werk-en

3.3.4 Дієслівні часи

Час	Приклад	
Презенс	Het kind et een appel.	The child eats an apple.
Претерит	Het kind at een appel.	The child ate an apple.
Перфект	Het kind heef een appel gegeten .	The child has eaten an apple.

4. Скандинавські мови

4.1 Давньоскандинавська мова

4.1.1 Відмінювання іменників за основами (дск. – гот. – да. – двн.)

Основа на –а–				
Однина				
Ulf, m				
Н	ulf-r	wulf-s	wulf-	wolf-
Р	ulf-s	wulf-is	wulf-es	wolf-es
Д	ulf-e	wulf-a	wulf-e	wolf-e
З	ulf-	wulf-	wulf-	wolf-

Основа на –o–				
Giof, f				
Н	giof-	gib-a	ʒif-u	geb-a
Р	giof-ar	gib-os	ʒif-e	geb-a
Д	giof-	gib-ai	ʒif-e	geb-u
З	giof-	gib-a	ʒif-e	geb-a
Основа на –i–				
Gestr, m				
Н	gest-r	gast-s	ʒiest-	gast-
Р	gest-s	gast-is	ʒiest-es	gast-es
Д	gest-	gast-a	ʒiest-e	gast-e
З	gest-	gast-	ʒiest-	gast-
Основа на –r–				
Broþer, m				
Н	broþ-er	broþ-ar	broþ-or	bruoder
Р	broþ-or	broþ-r-s	broþ-or	bruoder
Д	broþ-or	broþ-r	broþ-r	bruoder
З	broþ-or	broþ-ar	broþ-er	bruoder

4.1.2 Ступені порівняння

	Звичайний	Вищий	Найвищий
гот.	laggs	laggiza	laggists
дск.	langr	lengri	lengstr

4.1.3 Особові займенники

Особа	Однина	Множина
1	ek	wer
2	þu	er
3	hann (чол. рід)	seir (чол. рід)

4.1.4 Аблаутивні ряди сильних дієслів

№	Інфінітив	Претерит одн	Претерит мн	Дієпр II
3	i	a	u	u
	binda (в'язати)	batt	bundum	bundin
4	e	a	a	u
	neþa (брати)	nam	namum	numinn
6	a	o	o	a
	fara (їхати)	for	forum	farinn

4.1.5 Відмінювання сильних дієслів

Особа	Презенс	Претерит	
1	} for	far-um	for-um
2		far-iþ	for-uþ
3		far-a	for-u

4.2 Шведська мова

4.2.1 Деякі фонетичні особливості, написання та вимова деяких звуків, звукосполучень

	Вимова	Приклади
Å å	[o]	gå, stå, lång, blå, åtta
Ä ä	[e]	äta, lära
Ö ö	[ø]	röd, hög, grön
o	[u]	god, stor
	[o]	komma
sj	[ʃ]	sju

4.2.2 Аблаутивні ряди деяких сильних дієслів

Інфінітив	Презенс	Претерит одн	Дієпр II
fara	farer	for	farit
skriva	skriver	skrev	skrivit
äta	äter	ät	ätit

4.2.3 Дієслівні часи

Час	Приклад	
Презенс	Brodern äter ett äpple.	The brother eats an apple.
Претерит	Brodern ät ett äpple.	The brother ate an apple.
Перфект	Brodern har ätit ett äpple.	The brother has eaten an apple.

4.3 Данська мова

4.3.1 Деякі фонетичні особливості, написання та вимова деяких звуків, звукосполучень

	Особливість	Вимова	Приклади
Å å		[o]	gå, stå, blå, på
Æ æ		[e]	lære, mælk
Ø ø		[ø]	grøn
d	всередині та наприкінці (зазвичай)	[d]	sju

4.3.2 Аблаутивні ряди деяких сильних дієслів

Інфінітив	Презенс	Претерит одн	Дієпр II
fare	farer	for	faret
gå	går	gik	gået
skrive	skriver	skrev	skrevet
drikke	drikker	drak	drukket

4.3.3 Дієслівні часи

Час	Приклад	
Презенс	Barnet drikker en mælk.	The baby drinks milk.
Претерит	Barnet drak en mælk.	The baby drank milk.
Перфект	Barnet har drukket en mælk.	The baby has drunken the milk.

4.4 Норвезька мова

4.4.1 Деякі фонетичні особливості, написання та вимова деяких звуків, звукосполучень

	Особливість	Вимова	Приклади
Å å		[o]	gå, stå, åtta
Æ æ		[e]	lære
Ø ø		[ø]	høy
h	на початку слова не читається (зазвичай)		hva
rt, rn	всередині слова r не вимовляється	[t], [r]	barn
sk		[ʃ]	ski, Norsk

4.4.2 Аблаутивні ряди деяких сильних дієслів

Інфінітив	Презенс	Претерит одн	Дієпр II
skrive	skriver	skrev	skrevet
ta	tar	tok	tat

4.4.3 Приклад аблаутивного ряду слабких дієслів

Інфінітив	Презенс	Претерит одн	Дієпр II
lese	leser	leste	lest

4.4.4 Дієслівні часи

Час	Приклад	
Презенс	Faren leser en bok.	The father reads a book.
Претерит	Faren leste en bok.	The father read a book.
Перфект	Faren har lest en bok.	The father has read a book.

4.5 Ісландська мова

4.5.1 Деякі фонетичні особливості, написання та вимова деяких звуків, звукосполучень

	Вимова	Приклади
þ	[θ]	þetta
ð	[d]	goður, modir, fadir
Æ æ	[e]	læra
Ø ø	[ø]	sjø
y	[ü]	nyr, kyr

4.5.2 Приклад відмінювання іменника за індивідуальною відмінною

Hestur (кінь)		
	Однина	Множина
Н	hest-ur	hest-ar
Р	hest-s	hest-a
Д	hest-i	hest-um
З	hest-	hest-a

4.5.3 Аблаутивні ряди деяких сильних дієслів

Інфінітив	Претерит одн	Претерит мн	Дієпр II
fara	for	forum	farid
taka	tok	tokum	tekinn
eta	at	atu	etinn

4.5.4 Приклад відмінювання дієслова за індивідуальною відміною

Hafa (мати)			
Особа	Однина	Множина	
1	hef-	höf-um	
2	} hef-ur	haf-id	
3		haf-a	

4.5.5 Дієслівні часи

Час	Приклад	
Презенс	Barn eta fiskr.	The child eats fish.
Претерит	Barn at fiskr.	The child ate fish.
Перфект	Barn hefur etinn fiskr.	The child has eaten fish.

5. Сучасне германське мовознавство

5.1 Типологія артиклів у германських мовах

Мови	Артиклі		Приклади				
	озн	неозн					
а.	the	the	brother, house, table				
	a/an	a					
н.	der, die, das	der	Bruder	die eine	Mutter	das ein	Haus
	ein, eine, ein	ein					
нідер.	de, het	de	broer		het een	huis	
	een	een					
шв.	-en, -et	bror- en	hus- et				
	en, ett	en bror	ett hus				
дан.	-en, -et	bror- en	hus- et				
	en, et	en bror	et hus				
норв.	-en, -et	bror- en	hus- et				
	en, et	en bror	et hus				
ісл.	-	-					

5.2 Відмінювання іменників у іє мовах (однина)

Мови \ Відм.	Н	Р	Д	З
*іє.	*-a	*-as	*-ai	*-an
скр.	sut-a (дочка)	sut-as	sut-ai	sut-am
гр.	the-a (богиня)	the-as	the-ai	the-an
лат.	terr-a (земля)	terr-ae	terr-ae	terr-am
гот.	gib-a (подарунок)	gib-os	gib-ai	gib-a
лит.	put-a (піна)	put-os	put-ai	put-an

5.3 Паралельне відмінювання іменника *dag* у готській, давньоанглійській, давньоверхньонімецькій та англійській мовах

	ГОТ.	ДА.	ДВН.	А.
Н	dag-s	dæʒ-	tag-	} day
Р	dag-is	dæʒ-æs	tag-es	
Д	dag-a	dæʒ-æ	tag-e	
З	dag-	dæʒ-æ	tag-	

5.4 Ступені порівняння прикметників

Мови	Звичайний	Вищий	Найвищий
ГОТ.	goþs	batiza	batista
ДА.	gōd	betra	betst
ДВН.	guot	bessiro	bessisto
ЛАТ.	bonus	melior	optimus
А.	good	better	the best
Н.	gut	besser	am besten

5.5 Відмінювання дієслова “бути” в індоєвропейських мовах (презент)

Мови	Однина			Множина		
	1	2	3	1	2	3
*іє.	*esmi	*essi	*esti	*smos	*sthe	*senti
скр.	asmi	asi	asti	smah	stha	santi
гр.	eimi	ei	esti	esmen	este	eisi
лат.	sum	es	est	sumus	estis	sunt
ГОТ.	im	is	ist	sijum	sijuþ	sind
СТ.СЛ.	ѣсмь	ѣси	ѣсть	ѣсмь	ѣсте	суть
ДА.	eom	eart	is	← sind →		
ДВН.	bin	bist	ist	birum	birut	sint
ЛИТ.	esmi	esi	esti	esme	este	-
ЧЕСЬК.	jsem	jsi	je	jsme	jste	jsou
БОЛГ.	съм	си	e	сме	сте	са
СЕРБ.	сам	си	je	сме	сте	су
А.	am	are	is	← are →		
Н.	bin	bist	ist	sind	seid	sind
НІДЕР.	ben	bent	is	← zijn →		
ШВ.	← är →					
ДАН.	← er →					
НОРВ.	← er →					
ІСЛ.	er	ert	er	erum	eruþ	eru
ІТ.	sono	sei	e	siamo	siete	sono
ІСП.	soy	eser	es	somos	sois	son
УКР.	← є →					
РОС.	← есть →					
БЛР.	← ёсць →					

5.6 Відмінювання дієслова “бути” у давніх германських мовах (презент і претерит)

Число	№	Гот.	Да.	Двн.	Дск.
Презент					
Одн	1	im	æom	bin	em
	2	iþ	æart	bist	est
	3	ist	is	ist	es
Мн	1	sijum	sind	birum	erum
	2	sijuþ	sind	birut	eruþ
	3	sind	sind	sint	eru
Претерит					
Одн	1	was	wæs	was	var
	2	wast	wæræ	wari	vart
	3	was	wæs	was	var
Мн	4	wesum	wæron	warum	varum
	5	wesuþ	wæron	warunt	varus
	6	wesun	wæron	warun	varu

5.7 Відмінювання дієслова “мати” в індоєвропейських мовах (презент)

Мови	Неозн. форма	Однина			Множина		
		1	2	3	1	2	3
а.	have	have	have	has	← have →		
н.	haben	habe	hast	hat	haben	habt	haben
гот.	haban	haba	habais	habaiþ	habam	habaiþ	haband
ісл.	hata	hef	hefur	hefur	höfum	hafid	hafa
нідер.	hebben	heb	hebt	heeft	← hebben →		
шв.	ha	← har →					
норв.	have	← har →					
дан.	have	← har →					

5.8 Наголос у германських мовах

СГМ	Наголос
а.	рухомий
н.	рухомий
нідер.	рухомий
шв.	тонічний (тільки у 2- і більше складових словах)
дан.	рухомий
норв.	рухомий
ісл.	фіксований на першому складі

5.9 Особові займенники у германських мовах

Мова	Число	Однина			Множина		
	Особи	1	2	3	1	2	3
Гот.		ik	þu	is/si	weis	jus	eis/ijos
Двн.		ih	du	er/siu	wir	ir	sie/sio
Да.		ic	þu	he/hio	wē	gē	hie
Дск.		ek	þu	hann/hon	ver	er	þeir/þær
А.		I	you	he/she	we	you	they

Н.	ich	du	er/sie	wir	ihr	sie
Нідер.	ik	je	hij/zij	wij	jullie/u	zij
Шв.	jag	du	han/hon	vi	ni	de
Дан.	jeg	du	han/hun	vi	i	de
Норв.	ja	du	han/hun	vi	dere	de
Ісл.	eg	þu	hann/hunn	við	þið	þeir

5.10 Числівники у германських мовах

№	а.	н.	нідер.	шв.	дан.	норв.	ісл.	гот.	да.	двн.	дск.
1	one	ein	een	ett	en	en	einn	ains	ān	ein	einn
2	two	zwei	twee	två	to	to	tveir	twai	twegen	zwene	tveir
3	three	drei	drei	tre	tre	tre	þrír	þreis	þri	dri	þris
4	four	vier	vier	fyra	fire	fire	fjórir	fidwor	feower	fior	fioter
5	five	fünf	vijf	fem	fem	fem	fim	fimf	fif	fimf	fimm
6	six	sechs	zeh	sex	seks	seks	sex	sahs	siex	sehs	siex
7	seven	sieben	seven	sju (syv)	syv	syv	sjö	sibun	seofon	ʒibun	siau
8	eight	acht	acht	åtta	otte	åtte	atta	ahtau	eahta	ahto	atta
9	nine	neun	negen	nio	ni	ni	niu	niun	nigon	niun	nio
10	ten	zehn	tien	tio	ti	ti	tiu	taihun	tien	zehan	tio
11	eleven	elf	elf	elva	elleve	ellefe	ellef	ainlif	endleofan	einlif	elefo
12	twelve	zwölf	twaalf	tolf	tolf	tolf	tolf	twalif	twelf	zwelif	tolf

5.11 Числівники у давньогерманських мовах

№	Лат.	Гр.	Гот.	Да.	Двн.	Дск.
1	unus	heis	ains	ān	ein	einn
2	duo	dyo	twai	twegen	zwene	tweir
3	tres	treis	þreis	þri	dri	þris
4	quattuor	tettares	fidwor	feower	fior	fiorer
5	quinque	pente	fimf	fif	fimf	fimm
6	sex	hex	saihs	siex	sehs	siex
7	septem	hepta	sibun	seofon	ʒibun	siau
8	octo	okto	ahtau	eahta	ahto	atta
9	novem	ennea	niun	nigon	niun	nio
10	decem	deka	taihun	tien	zehan	tio

5.12 Числівники у сучасних германських мовах

№	А.	Н.	Нідер.	Шв.	Дан.	Норв.	Ісл.
1	one	ein	een	ett	en	en	einn
2	two	zwei	twee	två	to	to	tweir
3	three	drei	dri	tre	tre	tre	þrir
4	four	vier	vier	fyra	fire	fire	fjorir
5	five	fünf	vijf	fem	fem	fem	fim
6	six	sechs	zeh	sex	seks	seks	sex
7	seven	sieben	seven	sju (syv)	syv	syv	sjö
8	eight	acht	acht	åtta	otte	åtta	atta
9	nine	neun	negen	nio	ni	ni	niu
10	ten	zehn	tien	tio	ti	ti	tiu
11	eleven	elf	elf	elva	elleve	ellefe	ellef
12	twelve	zwölf	twaalf	tolf	tolf	tolf	tolf

5.13 Категорії означеності і неозначеності

Мова	Питання	Неозн. артикль	Озн. артикль
а.	What is this?	This is a book.	The book is white.
н.	Was ist das?	Das ist ein Buch.	Das Buch ist weiß.
нідер.	Wat is dat?	Dat is een boek.	Het boek is wit.
шв.	Vad är det?	Det är en bok.	Boken är vit.
дан.	Hvad er det?	Det er en bog.	Bogen er hvid.
норв.	Hva er det?	Det er en bok.	Boken er hvit.
ісл.	Hvað er þetta?	Þetta er bok.	Bokinn er hvitt.
гот.	Hwa ist þata?	Þata ist boka.	Boka ist hweits.
да.	Hwæt is þis?	Þis is bōe.	Boe is hwit.
двн.	Waʒ ist gaʒ?	Daʒ ist buoh.	Buoh ist wiʒ.
дск.	Hvaþ er þetta?	Þetta er bok.	Bok er hvit.

5.14 Типологія простих дієслівних речень у германських мовах: аргументно-предикатні (валентні) моделі (у зіставленні з українською, російською і болгарською мовами)

Мови	Речення	Семантична модель	Морфологічні структури
укр.	○ Студент читає книгу. ◇ Книга лежить на столі.	○ Subj – Praed - Obj ◇ Subj – Praed - Adv	○ N _n – V _f - N _a ◇ N _n – V _f – praep N ₁
рос.	○ Студент читает книгу. ◇ Книга лежит на столе.		○ N _n – V _f - N _a ◇ N _n – V _f – praep N ₁
болг.	○ Студентът чата книга та. ◇ Книгата лежа на масата.		○ N – V _f - N ◇ N – V _f – praep N
а.	○ The student reads the book. ◇ The book lies on the table.		○ N – V _f - N ◇ N – V _f – praep N
н.	○ der Student liest das Buch. ◇ Das Buch liegt auf dem Tisch.		○ N _n – V _f - N _d ◇ N – V _f – praep N _d
нідер.	○ De student leest het boek. ◇ Het boek ligt aan de tafel.		○ N – V _f - N ◇ N – V _f – praep N
шв.	○ Studenten läsar boken. ◇ Boken ligar på bordet.		○ N – V _f - N ◇ n – V _f – praep N
Умовні позначення:		Subj – суб'єкт (семантичний предмет) Praed – предикат (семантичний присудок) Obj – об'єкт (семантичний додаток) Adv – адвербіалізатор (обставина) N _n – іменник у називному відмінку N _d – іменник у давальному відмінку N _a – іменник у знахідному відмінку N ₁ – іменник у місцевому відмінку V _f - особова форма дієслова praep N – прийменник з іменником	

5.15 Лексичні паралелі у германських мовах

Гот.	Да.	Двн.	Дск.	А.	Н.
1	2	3	4	5	6
dags	dæʒ	tag	dagr	day	der Tag
stains	stan	stein	steinn	stone	der Stein
fisks	fisc	fisc	fiskr	fish	der Fisch
sunus	sunu	sunu	sunr	son	der Sohn
waurd	word	wort	orđ	word	das Wort
skip	scip	skif	skip	ship	das Schiff
wein	win	win	vin	wine	Wein
goþs	ʒod	quot	godr	good	gut
laggs	lanʒ	lang	langr	long	lang
anþar	oder	ander	annar	other	ander
ik	ic	ih	ek	I	ich
þu	þu	du	þu	you	du
hwa	hwæt	waz	huat	what	was

1	2	3	4	5	6
eins	an	ein	einn	one	ein
hilþan	helpan	helfan	hialpa	help	helfen
standan	standan	stantan	stonda	stand	stehen
witan	witan	wiʒʒan	vita	know	wissen
nu	nū	nu	nu	now	jetzt
her	her	hiar	her	here	hier
airþa	eorðe	erda	iord	earth	die Erde
wato	wæter	waʒʒar	vatn	water	das Wasser
qiman	cuman	coman	koma	come	kommen
ahtau	eahta	ahto	atta	eight	acht
hueits	hwīt	hwīʒ	hwīt	white	weiß
kalds	ceald	kalt	kald	cold	kalt
augo	ēage	ouga	ōga	eye	Auge
bloma	blōme	bluomo	blōmo	bloom	Blume
nahts	niht	naht	naht	night	Nacht
diups	dēop	tiof	diop	deep	tief
dauhtar	dohtor	tohter	dohtar	daughter	Tochter
daur	dor, duru	tor	duri	door	Tor (ḅpama)
fadar	fæder	fater	fadar	father	Vater
niuʒis	nēowe	niuwi	niuwi	new	neu
fōtus	fōt	fuoʒ	fōt	foot	Fuß
frijonds	frēond	friunt	friund	friend	Freund
gaggan	gān	gagan, gegin	gān	go	gehen
gasts	gæst	gast	gast	guest	Gast
halbs	healf	halba	half	half	Halb
ga-rēdan	rædan	rāten	rādan	read	raten
hilpan	helpan	helfan	helpan	help	helfen
gud-hūs	hūs	hūs	hūs	house	Haus
sunno	sunne	sunna	sunna	sun	Sonne
swistar	sweoster	swester	swestar	sister	Schwester
miluks	meolk	miluh	miluk	milk	Milch
namo	nama	namo	namo	name	Name
tunþus	tōʒ	zand	tand	tooth	Zahn
triu	trēo	dri	trio	tree	drei
auso	ēare	ōra	ōra	ear	Ohr
bloþ	blōd	bluot	blōd	blood	Blut
dauþus	dēaþ	tōd	dōth	death	Tod
drigkan	drincan	trinkan	drinkan	drink	trinken
giban	giefan	geban	geban	give	geben
gulþ	gold	gold	gold	gold	Gold

1	2	3	4	5	6
haims	hām	heima	hēm	home	Heim
hauhs	hēah	hōh	hōh	high	hoch
hairto	heorte	herza	herta	heart	Herz

5.16 Паралельні тексти

Мова	Текст
а.	The sun says: “My name is sun; I am very bright; I rise in the east,
	[ðə sʌn sez maɪ neɪm ɪz sʌn aɪ m veri braɪt aɪ raɪz ɪn ði iːst
	<i>Сонце каже: «Моє ім'я (є) сонце; я (є) дуже яскраве; я сходжу на сходи,</i>
	and when I rise, it's day.”
	ænd wen aɪ raɪz ɪt s deɪ]
	<i>і коли я сходжу, починається день.»</i>
н.	Die Sonne sagt: “Ich heiße die Sonne, ich bin ganz glänzend, ich gehe
	[di zɔnə za:kt 'iç haisə di zɔnə 'iç bin gants glɛntsənt 'iç geə
	<i>Сонце каже: «Мене звати сонце, я (є) дуже сяюче, я сходжу</i>
	im Osten auf, und wenn ich aufgehe, wird es Tag.”
	ɪm 'ostən 'auf 'unt ven 'iç 'aufge:ə virt 'ɛs ta:k]
	<i>на сходи, і коли я сходжу, настає день.»</i>
нідер.	De zon zegt: “Mijn naam is zon; ik ben zeer helder; ik kom in
	[dɛ zɔn zɛxt mɛɪn nam is zɔn ɪk ben zɛr helder ɪk kɔm ɪn
	<i>Сонце каже: «Моє ім'я (є) сонце; я (є) дуже яскраве; я сходжу на</i>
	het oosten op, en als ik opkom, is het dag.”
	ət ostən ɔp en als ɪk ɔpkɔm is ət dɑx]
	<i>сходи, і коли я сходжу, буває день.»</i>
шв.	Solen säger: “Jag heter sol, jag är mycket klar; jag går upp i
	[su:lən seɣər ja he:tər su:l ja ɛr mykkə kla:r ja ɣɔ:r ɛp i
	<i>Сонце каже: «Я називаюсь сонце, я (є) дуже світле; я сходжу на</i>
	öster, och när jag går upp, är det dag.”
	östər ɔ när ja ɣɔ:r ɛp ɛr de da:g]
	<i>сходи, і коли я сходжу, буває день.»</i>

Мова	Текст
нідер.	<p>De geboorte van Jezus (Lukas 2, 1-7)</p> <p>¹ Omstreeks deze tijd gaf de Romeinse keizer Augustus bevel dat in zijn hele rijk een volkstelling moest worden gehouden.</p> <p>² Quirinius was toen gouverneur van Syrië.</p> <p>³ Iedereen moest naar de stad of het dorp van zijn voorouders gaan om zich te laten inschrijven.</p> <p>⁴ En omdat Jozef van David afstamde, moest hij naar Bethlehem in Judea, want daar had David vroeger gewoond.</p> <p>⁵ Samen met Maria, zijn zwangere vrouw, verliet hij Nazareth in Galilea om zich te laten inschrijven.</p> <p>^{6,7} Toen zij in Bethlehem waren, moest Maria bevallen. Zij bracht haar eerste kind ter wereld, een jongen. Zij wikkelde hem in doeken en legde hem in een voerbak, want in de herberg van het dorp hadden Jozef en Maria geen onderdak kunnen vinden.</p>

a.	<p>The Birth of Jesus (Luke 2, 1-7)</p> <p>¹ In those days Ceasar Augustus issued a decree that a census should be taken of the entire Roman world.</p> <p>² (This was the first census that took place while Quirinius was governor of Syria.)</p> <p>³ And everyone went to his own town to register.</p> <p>⁴ So Joseph also went up from the town of Nazareth in Galilee to Judea, to Bethlehem the town of David, because he belonged to the house and line of David.</p> <p>⁵ He went there to register with Mary, who was pledged to be married to him and was expecting a child.</p> <p>⁶ While they were there, the time came for the baby to be born,</p> <p>⁷ and she gave birth to her firstborn, a son. She wrapped him in cloths and placed him in a manger, because there was no room for them in the inn.</p>
H.	<p>Jesu Geburt (Lukas 2, 1-7)</p> <p>¹ Es begab sich aber zu der Zeit, daß ein Gebot von dem Kaiser Augustus ausging, daß alle Welt geschätzt würde.</p> <p>² Und dies Schützung war die allererste und geschah zur Zeit, da Quirinius Statthalter in Syrien war.</p> <p>³ Und jedermann ging, daß er sich schätzen leiße, ein jeder in seine Stadt.</p> <p>⁴ Da machte sich auf auch Josef aus Galiläa, aus der Stadt Nazareth in das jüdische Land zur Stadt Davids, die da heißt Bethlehem, weil er aus dem Hause und Geschhechte Davids war,</p> <p>⁵ damit er sich schätzen leiße mit Maria, seinem vertrauten Weibe, die war schwanger.</p> <p>⁶ Und als sie dort waren, kam die Zeit, daß sie gebären sollte.</p> <p>⁷ Und sie gebar ihren ersten Sohn und wickelte ihn in Windeln und lagte ihn in eine Krippe, dann sie hatten sonst keinen Raum in der Herberge.</p>

Мова	Текст
готська	<p>¹ Jah absteigands in skip</p> <p>² ufarlaiß</p> <p>³ jah qua in sinai baurg.</p>
давньоскандинавська	<p>¹ Ok er Jesus ste a skip,</p> <p>² for hann yfer um aþtr,</p> <p>³ Ok kom I sina burg.</p>
давньоанглійська	<p>¹ þa astah he on scip</p> <p>² and oferseglode</p> <p>³ and com on his ceastre.</p>
давньоверхньонімецька	<p>¹ Steig tho in skifilin</p> <p>² inti ferita</p> <p>³ inti gam in sina burg.</p>
англійська	<p>¹ And he entered into a ship</p> <p>² and passed over</p> <p>³ and came into his own city.</p>
німецька	<p>¹ Da stieg er in ein Boot</p> <p>² und fuhr hinüber</p> <p>³ und kam in seine Stadt.</p>

5.17 Зразок готського тексту

ΑΤΤΑΝΣΑΡΦΝΙΝΗΙΜΙΝΑΜΥΕΙΗΝΑΙΝΑΜΟΦΕΙΝ
 ΥΙΜΑΙΦΙΝΑΙΝΑΣΣΝΣΦΕΙΝΣΥΑΙΚΦΑΙΥΙΛΑΓΑΦΕΙΝΣΣΥΕΙΝ
 ΗΙΜΙΝΑΓΑΗΑΝΑΡΑΙΚΦΑΙ
 ΗΛΑΙΦΝΣΑΡΑΝΑΦΑΝΑΣΙΝΤΕΙΝΑΝΓΙΦΝΣ
 ΗΙΜΜΑΔΑΓΑ
 ΓΑΗΑΦΛΕΤΝΣΦΑΤΕΙΣΚΝΛΑΝΣΣΙΓΑΙΜΑΣΥΑΣΥΕ
 ΓΑΗΥΕΙΣΑΦΛΕΤΑΜΦΑΙΜΣΚΝΛΑΜΝΝΣΑΡΑΙΜ
 ΓΑΗΝΙΒΚΙΓΓΑΙΣΝΝΣΙΝΦΚΑΙΣΤΝΒΝΓΑΙΑΚΛΑΝΣΕΙ
 ΝΝΣΑΦΦΑΜΜΑΝΒΙΛΙΝΝΝΤΕΦΕΙΝΑΙΣΤΨΙΝΑΑΝΓΑΚΑΙ
 ΓΑΗΜΑΗΤΣΓΑΗΥΝΛΦΝΣΙΝΑΙΥΙΝΣΑΜΕΝ

5.18 “Отче наш” індоєвропейськими мовами

Мова	Текст
ГОТ.	Atta unsar, þu in himinam, weihnai namo þein, qimai þiudinassus þeins, wairþai wilja þeins, swe in himina jah ana airþai. Hlaif unsarana þana sinteinan gif uns himma daga, jah aflet uns þatei skulans sijaima, swaswe jah weis afletam þaim skulam unsaraim, jah ni briggais uns in fraistubnjai, ak lausei uns af þamma ubilin; [unte þeina ist þiudangardi jah mahts jah wulþus in aiwins.] Amen.
ДВН.	Unse Vader in'n Himmel! Mak din Nam herrli un hillig ock bi uns! Help du uns ock dorto, dat du gans unse Herr warst! Din Will schall dörchstahn bi uns up de Eer grad so as bi di in'n Himmel! Giff uns vundag dat Brod, dat wi hüt nödi hebbt! Un denn vergiff uns unse Schulden, grad so as wi vergewen hebbt de Minschen, de uns wat schüllli sünd. Un help dorto, dat wi nich to Fall kamt! Ja, mak uns frie un redd uns vun dat Böse! [Denn din is dat Riek un de Kraft un de Herrlikeit in Ewikeit.] Amen.
Н.	Unser Vater im Himmel, dein Name werde geheiligt, dein Reich komme, dein Wille geschehe

	<p>wie im Himmel, so auf der Erde. Gib uns heute das Brot, das wir brauchen. Und erlaß uns unsere Schulden, wie auch wir sie unseren Schuldnern erlassen haben. Und führe uns nicht in Versuchung, sondern rette uns vor dem Bösen. Amen.</p>
нідер.	<p>Onze Vader in de hemel, uw naam worde geheiligd, uw koninkrijk kome, uw wil geschiede, op aarde zoals in de hemel. Geef ons heden ons dagelijks brood en vergeef ons onze schulden zoals ook wij anderen hun schulden hebben vergeven, en stel ons niet op de proef maar verlos ons van de duivel. Amen.</p>
шв.	<p>Vår fader, du som är i himlen. Låt ditt namn bli helgat. Låt ditt rike komma. Låt din vilja ske, på jorden så som i himlen. Ge oss i dag vårt bröd för dagen som kommer. Och förlåt oss våra skulder, liksom vi har förlåtit dem som står i skuld till oss. Och utsätt oss inte för prövning, utan rädda oss från det onda. [Ditt är riket. Din är makten och äran i evighet.] Amen.</p>
лат.	<p>Pater noster, qui es in caelis; sanctificetur nomen tuum; adveniat regnum tuum; fiat voluntas tua, sicut in caelo et in terra. Panem nostrum cotidianum da nobis hodie; et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris; et ne nos inducas in tentationem; sed libera nos a malo. Amen.</p>
гр.	<p>Pater hēmōn, ho en tois ouranois hagiasthētō to onoma sou; elthetō hē basileia sou; genethetō to thelēma sou hōs en ouranōi, kai epi tēs gēs; ton arton hēmōn ton epiouision dos hēmin sēmeron; kai aphas hēmin ta opheilēmata hēmōn, hōs kai hēmeis aphiemen tois opheiletais hēmōn; kai mē eisenenkēis hēmas eis peirasmon, alla rhusai hēmas apo tou ponērou. [Hoti sou estin hē basileia, kai hē dúnamis, kai hē doxa eis tous aiōnas.] Amen.</p>
да.	<p>[...]g fæder, þu þe on heofonum eardast, geweorðad wuldres dreame. Sy þinum weorcum halgad</p>

	<p>noma niþþa bearnum; þu eart nergend wera. Cyme þin rice wide, ond þin rædfæst willa aræred under rodores hrofe, eac þon on rumre foldan. Syle us to dæge domfæstne blæd, hlaf userne, helpend wera, þone singalan, soðfæst meotod. Ne læt usic costunga cnyssan to swiðe, ac þu us freodom gief, folca waldend, from yfla gewham, a to widan feore. Amen.</p>
a.	<p>Our Father in heaven, hallowed be your name, your kingdom come, your will be done, on earth as in heaven. Give us today our daily bread. Forgive us our sins as we forgive those who sin against us. Save us from the time of trial, and deliver us from evil. [For the kingdom, the power, and the glory are yours, now and forever.] Amen.</p>

5.19 Тексти для читання

5.19.1 Irmengard Rauch *The Gothic Language: Grammar, Genetic Provenance and Typology, Readings*

The Gothic Language: Grammar, Genetic Provenance and Typology, Readings, now in its second edition, is designed for students and scholars of the oldest known language with a sizeable corpus, belonging to the English, German, Dutch, and Scandinavian language clade. The Gothic language is seminal to the history of the study of each of these languages. Gothic grammar is a standard text in courses on Indo-European and general linguistics since Gothic serves as the prototype Germanic language in the study of historical comparative world language typologies. Particularly pan-Germanic is the innermost core of the grammar, the genetic phonology, which is reconstructed within the most recent approaches of laryngeal and glottalic theories. Most challenging to traditional viewpoints is the total novel restructuring of Gothic synchronic phonology via current theoretical approaches such as underspecification theory and optimality theory. While the Gothic inflectional morphology is rendered in full paradigmatic display, its understanding is enhanced by the application of underspecification theory and the use of inheritance networks, a computational linguistic concept. Brief “Syntactic Considerations” concluding the grammar present a network of head-driven phrase structures. This book also brings the reader into the ambience of the fourth-century Goths. Readings from the Wulfilian Bible, the extant eight pages of the Skeireins, together with a glossary, definitions of linguistic technical terms, a bibliography, and an index complete this volume.

Irmengard Rauch is Professor of Germanic Linguistics at the University of California, Berkeley. She is the author of *The Old High German Diphthongization: A Description of a Phonemic Change*; *The Old Saxon Language: Grammar, Epic Narrative, Linguistic Interference: Semiotic Insights: The Data do the Talking*; *The Phonology / Paraphonology Interface and the Sounds of German Across Time*, and of numerous articles and chapters in professional journals and books. Professor Rauch is co-editor of several collections of linguistics and semiotics research and is the Peter Lang series editor for Berkeley Insights in Linguistics and Semiotics and Berkeley Models of Grammars. She is

founding editor of the *Interdisciplinary Journal for Germanic Linguistics and Semiotic Analysis* and the founder of the Semiotic Circle of California, the Berkeley Germanic Linguistics Roundtable, and the San Francisco Bay Area German Linguistic Fieldwork Project. Her honours include a Guggenheim and a Festschrift.

5.19.2 Anfänge des Germanischen Schrifttums

In sehr alten Zeiten gab es keine Bücher, weil die Menschen noch keine Schrift hatten. Auch die Lieder und Gedichte der alten Germanen kennen wir heute nicht mehr. Wir wissen aber, dass sie Lieder gesungen und sich Sagen erzählt haben. Der römische Geschichtsschreiber Tacitus (55 – 120) berichtete ausführlich in seinem Werk "Germania" über die Lebensweise der altgermanischen Stämme. Die ältesten Germanen trieben Jagd, später entwickelten sie die Viehzucht und den Ackerbau. In den Liedern der alten Germanen handelte es sich um Götter und Helden. Man sang diese Lieder bei den Fenstern und vor der Schlacht.

Als Götter verehrten die alten Germanen die Kräfte der Natur. Den obersten Gott nannten sie Wodan. Sie glaubten, dass er die Schlachten lenkt und über Sieg oder Niederlage entscheidet. Der Gott des Gewitters hieß Donar. Freya war die Göttin der Fruchtbarkeit und der Familie.

Eine Vorstellung von germanischen Liedern gibt Edda, eine Sagensammlung in altnordischer Sprache. Diese Handschrift des 13. Jahrhunderts ist in einem Museum in Kopenhagen zu sehen. Es gibt aber ein noch älteres germanisches Sprachdenkmal. Es heißt Codex argenteus (lat. – silbernes Buch). Codex argenteus ist eine Handschrift der gotischen Bibelübersetzung in Silber- und Goldschrift auf purpurfarbenem Pergament. Die gotische Übersetzung von Bibel fertigte um das Jahr 369 der Missionsbischof der Westgoten Wulfila (got. – Wölfchen) an.

Wulfila war Sohn eines Goten und einer Kriegsgefangenen. Er war im Jahre 311 im Gebiet nördlich des unteren Donaulaufes geboren und 383 in Konstantinopel gestorben. Im Jahre 341 war Wulfila Bischof der Westgoten geworden. Um das Jahr 369 begann er die Bibel ins Gotische zu übersetzen (mit den Buchstaben des lateinischen Alphabets). Von dieser Übersetzung sind nur Teile aus dem Neuen Testament im so genannten Codex argenteus erhalten geblieben.

Codex argenteus entstand im 6. Jahrhundert in Oberitalien. Das Fragment von diesem Buch wird seit 1669 in der schwedischen Universität Uppsala aufbewahrt. Das ist das älteste überlieferte Sprachdenkmal einer germanischen Sprache mit zusammenhängendem Text. Codex argenteus – das erhaltene gebliebene Fragment der gotischen Bibelübersetzung von Wulfila – ist für die Kenntnis der (ausgestorbenen) gotischen Sprache sowie für die Rekonstruktion der urgermanischen Sprache von sehr großem Wert.

6. Глосарії

6.1 Готсько-англійсько-німецькі лексичні паралелі

Готська	Англійська	Німецька
Aba	man	Mann
af	from	aus
afar	above	über
afardags	next day	am nächsten Tag
afargaggan	follow	folgen
afargudja	bishop	Bischof
afgaggan	leave, go away	abfahren
agis	fear, fright	Angst

Готська	Англійська	Німецька
ahma	spirit	Geist
ahtau	eight	acht
ahua	water	Wasser
ainlif	eleven	elf
ains	one	ein
airþa	Earth	Erde
akrs	field	Feld
alþeis	old	alt
ana	at, near	bei
anagaggan	go past	vorbeigehen
and	along	entlang
arbaiþs	work	Arbeit
armahairts	merciful	barmherzig
arms	arm, hand	Arm, Hand
arms	poor	arm
asts	branch	Ast
at	at, near	bei
atta	father	Vater
augo	eye	Auge
augodauro	window	Fenster
auso	ear	Ohr
Bairen	bear	gebären
bandi	jess	Jess
bandja	prisoner	Häftling
barn	baby	Baby, Kind
barnilo	baby	Baby, Kind
baurgja	burgher	Bürger
baurgs	city	Stadt
beitan	bite	bissen
bida	prayer	Gebet
bindan	knit	stricken
biugan	bend	biegen, beugen
blinds	blind	blind
bloma	flower	Blume
bloþ	blood	Blut
boka	book	Buch
briggan	bring	bringen
brikan	break	brechen
brinnan	burn	brennen
broþar	brother	Bruder
brusts	breast	Brust
Dags	day	Tag
daughtar	daughter	Tochter
daur	door	Tür
dishaban	hold	halten, haben
disniman	own	haben
domja	judge	beurteilen
doms	thought	Wissen

Готська	Англійська	Німецька
dragk	drink	Trank
drigkan	drink	trinken
duginnan	begin	beginnen
Eisarn	iron	Eisen
Fadar	father	Vater
faran	go, ride	fahren
faura	in front of	vor
fauradauri	street	Straße
fauragaggan	go ahead	vorangehen
fidwor	four	vier
fijan	hate	hassen
fijands	enemy	Feind
fimf	five	fünf
fiskja	fisherman	Fischer
fisks	fish	Fisch
fotus	foot	Fuß
fragiban	return	zurückgeben
fram	from	aus, von
frawilwan	grab, occupy	besetzen
frijon	love	lieben
frijonds	friend	Freund
fugls	bird	Vogel
Gaggan	go	gehen
gahlaiba	commensal	kommensaler
gaitsþ	goat	Ziege
gaman	friend	Freund
ganiman	take	nehmen
gaqiman	prepare	bereiten
gards	garden, house	Garten
gasts	guest	Gast
gatwo	street	Straße
giba	present	Geschenk
giban	give	geben
goþs	good	gut
gotani	Goths	Goten
graban	dig	graben
greiþan	catch	greifen
gudhuþ	temple	Gotteshaus
guþ	god	Gott
guþja	priest	Priester
gutani	Goths	Goten
gutþiuda	Goths	Goten
Haban	have	haben
hairto	heart	Herz
hana	rooster	Hahn
hansa	crowd	Menschenmenge
hardus	hard, strong	hart
hauhs	high	hoch

Готська	Англійська	Німецька
haurn	horn	Horn
himins	sky	Himmel
himma daga	today	heute
hiufan	complain	klagen
hlaifs	bread	Brot
hraisei	cleanliness	Sauberkeit
huggrjan	starve, hunger	hungern
huhrus	hunger	Hunger
hunds	dog	Hund
h ua	what	was
hvar	where	wo
huas	who	wer
hvaþ	where	wo
heila	time, minute	Zeit, Minute
heits	white	weiß
I k	I	ich
ingaggan	come in	eingehen
inkuni	tribe-mate	Stammesangehörige
inna	inside	innen
is	he	er
iþ	but	aber
ita	it	es
itan	eat	essen
J ah	and	und
jer	year	Jahr
juggs	young	jung
juk	joke	Witz
jus	you	sie
K alds	cold	kalt
kara	trouble, care	Pflege
kuni	generation	Generation
L aggs	long	lang
lagjan	lay	legen
land	land	Land
leitils	little	klein
ligan	lie	liegen
lisan	gather, collect	sammeln
liugan	lie	lügen
lustus	satisfaction	Zufriedenheit
M agula	boy	Junge
magus	boy	Junge
mahts	might, power	Macht
malan	grind	mahlen
malma	sand	Sand
manna	man	Mann
marei	sea	Meer
marka	border	Grenze
mats	food	Lebensmittel

Готська	Англійська	Німецька
mawi	girl	Mädchen
mawilo	girl	Mädchen
meins	my	mein
mes	table	Tisch
mikils	large	groß
miß	with	mit
mißgaggan	go with	gehen mit
muns	thought, brain	Gedanke
munþs	mouth	Mund
Nahtamahts	supper	Abendessen
nahts	night	Nacht
namjan	to be named	zu nennen
namo	name	Name
nehua	near	nah
niman	take	nehmen
niun	nine	neun
nu	now	nun
nuta	fisherman	Fischer
nutan	catch fish	fischen
Qens	woman	Frau
qiman	come	kommen
qino	woman	Frau
qiþan	talk	sprechen
qums	coming	Kommen
Rauþs	red	rot
rinnan	run	laufen
runa	secret	Geheimnis
runs	run	Lauf
Sa	that	dass
saihs	six	sechs
si	she	sie
sibun	seven	sieben
sidus	tradition	Tradition
siggwan	sing	singen
sitan	sit	sitzen
skadus	shadow	Schatten
skeinan	shine	scheinen
skula	debtor	Schuldner
skulan	debt	Schuld
slahan	beat	schlagen
slahs	hit	Schlag
so	that	dass
spilla	preacher	Prediger
spillan	preach	predigen
spinnan	spin	spinnen
stains	stone	Stein
stairno	star	Stern
steigan	lift, climb up	steigen

Готська	Англійська	Німецька
stilan	steal	stehlen
sunno	sun	Sonne
suns	soon	schnell
sunus	son	Sohn
swaran	swear	schwören
swarts	black	schwarz
swistar	sister	Schwester
Pan	then	dann
þata	also	auch
þeins	your	dein
þiuda	people	Leute
þiudans	king	König
þiudansgardi	kingdom	Königreich
þreis	three	drei
þu	you	du
Taihun	ten	zehn
talzjan	teacher	Lehrer
tiuhan	pull	ziehen
tuggo	tongue	Zunge
tunþus	tooth	Zahn
twai	two	zwei
twalif	twelve	zwölf
Uf	under	unter
ufar	above	über
ufta	often	oft
undar	under	unter
unhrainei	dirt	Schmutz
unlustus	dissatisfaction	Unzufriedenheit
unmahts	inability	Ohnmacht
unsar	our	unser
Waurd	word	Wort
wato	water	Wasser
weis	we	wir
wens	hope	Hoffnung
widuwo	widow	Wiwe
wiko	week	Woche
wiljam	want	Wunsch
wilwa	robber	Räuber
wilwan	rob	rauben
wintrus	winter	Winter
wisan	be	sein
witan	know	wissen
wulfs	wolf	Wolf

6.2 Давньоанглійсько-англійсько-німецькі лексичні паралелі

Давньоанглійська	Англійська	Німецька
Aþær	other	andere
Ān	one	ein
Bān	bone	Knochen
bindan	bind	stricken
bōc	book	Buch
broðor	brother	Bruder
Caru	care	Pflege
cos	kiss	Kuss
cuman	come	kommen
cuninȝ	king	König
Dēōp	deep	tief
deor	deer	Hirsch
dæȝ	day	Tag
dohtor	daughter	Tochter
dōn	do	tun
ðuru	door	Tür
Eahta	eight	acht
eal	old	alt
Ændleofan	eleven	elf
æppæl	apple	Apfel
Faran	go, ride	fahren
fæder	father	Vater
fælt	field	Feld
feowær	four	vier
fif	five	fünf
fisc	fish	Fisch
flaf	bread	Brot
flor	floor	Boden
folc	people, folk	Menschen, Volk
fōt	foot	Fuß
ȝifu	present	Geschenk
ȝod	good	gut
ȝreat	great	groß
ȝrære	green	grün
Hand	hand	Hand
hēah	high	hoch
healf	half	Hälfte
heard	hard	hart
heo	she	sie
heorte	heart	Herz
hæ	he	er
hælpan	help	Hilfe
hie	they	sie
hit	it	es
hrinȝ	ring	Ring
hūs	house	Haus
hwā	who	wer

Давньоанглійська	Англійська	Німецька
hwit	white	weiß
Ic	I	ich
Jæ	you	Sie
Land	land	Land
lēōht	light	Licht
libban	live	leben
lonȝ	long	lang
lytæl	little	klein
Mæd	meadow	Wiese
modor	mother	Mutter
muþ	mouth	Mund
mycæl	big	groß
Nama	name	Name
niȝon	nine	neun
niman	take	nehmen
nosu	nose	Nase
Read	red	rot
Scip	ship	Schiff
seofon	seven	sieben
seon	see	sehen
sæ	sea	Meer
siex	six	sechs
sittan	sit	sitzen
slean	beat	schlagen
slæpan	sleep	schlafen
spræcan	talk, speak	sprechen
stān	stone	Stein
standan	stand	stehen
steorra	star	Stern
stælan	steal	stehlen
stræt	street	Straße
stronȝ	strong	stark
sunu	son	Sohn
swæstæ	sweet	süß
Pæt	this	das
þri	three	drei
þu	you	du
Tīd	time	Zeit
tien	ten	zehn
toþ	tooth	Zahn
treow	tree	Baum
tūn	town	Stadt
twæȝæn	two	zwei
twælf	twelve	zwölf
Wearm	warm	warm
wæ	we	wir
wæsan	be	sein
wīn	wine	Wein

Давньоанглійська	Англійська	Німецька
word	word	Wort
writan	write	schreiben
wudu	wood	Wald
wulf	wolf	Wolf

6.3 Давньоверхньонімецько-англійсько-німецькі лексичні паралелі

Давньоверхньонімецька	Англійська	Німецька
Ahto	eight	acht
apful	apple	Apfel
auga	eye	Auge
Barn	baby	Baby, Kind
berg	mountain	Berg
bintan	knit	stricken
bluoma	flower	Blume
bruoder	brother	Bruder
buoh	book	Buch
burg	city	Stadt
Dri	three	drei
du	you	du
Ein	one	ein
einlif	eleven	elf
er	he	er
erda	earth	Erde
eʒzen	eat	essen
Faran	go	fahren
fater	father	Vater
fimf	five	fünf
fior	four	vier
fiʒk	fish	Fisch
Garto	garden	Garten
gaʒt	guest	Gast
geba	present	Geschenk
guod	good	gut
Herza	heart	Herz
Ih	I	ich
ir	you	sie
iʒ	it	es
Jung	young	jung
Kalt	cold	kalt
kunink	king	König
Lang	long	lang
luʒʒil	little	klein
Man	man	Mann
mihhil	big	groß
muoter	mother	Mutter
Naht	night	Nacht
namo	name	Name
neman	take	nehmen

Давньовірхньонімецька	Англійська	Німецька
niun	nine	neun
R ot	red	rot
ʒ kip	ship	Schiff
sehs	six	sechs
ʒ ibun	seven	sieben
ʒ ie	they	sie
ʒ iu	she	sie
ʒ tein	stone	Stein
ʒ unna	sun	Sonne
ʒ unu	son	Sohn
ʒ we ʒ ter	sister	Schwester
T ac	day	Tag
tohter	daughter	Tochter
W e ʒ an	be	sein
wir	we	wir
wi ʒ	white	weiß
wort	word	Wort
Z ehan	ten	zehn
zwelif	twelve	zwölf
zwene	two	zwei

6.4 Давньоскандинавсько-англійсько-німецькі лексичні паралелі

Давньоскандинавська	Англійська	Німецька
A tta	eight	acht
B inda	knit	stricken
bro ʒ ir	brother	Bruder
E inn	one	ein
ek	I	ich
elefo	eleven	elf
er	you	Sie
F ara	go	gehen
fazir	father	Vater
fimm	five	fünf
fiskr	fish	Fisch
fiorer	four	vier
G estr	guest	Gast
go ʒ r	good	gut
H ann	he	er
L angr	long	lang
N ema	take	nehmen
niu	nine	neun
S eir	they	sie
siau	seven	sieben
siex	six	sechs
sistir	sister	Schwester
skip	ship	Schiff
steinn	stone	Stein
sunr	son	Sohn

Давньоскандинавська	Англійська	Німецька
Pris	three	drei
þu	you	du
Tiu	ten	zehn
tolf	twelve	zwölf
triggs	true	wahr
tvaggja	both	beide
tveir	two	zwei
Ulf(u)r	wolf	Wolf
Vera	be	sein
Wer	we	wir

6.5 Нідерландсько-англійсько-німецькі лексичні паралелі

Нідерландська	Англійська	Німецька
Aan	on	an
acht	eight	acht
appel	apple	Apfel
Bloem	flower	Blume
boek	book	Buch
boer	farmer	Bauer
broeder (broer)	brother	Bruder
Dag	day	Tag
dat	it	das
de	the	der, die, das
dochter	daughter	Tochter
dri	three	drei
drinken	drink	trinken
Een	one, a	ein
elf	eleven	elf
eten	eat	essen
Feld	field	Feld
Gaan	go	gehen
goed	good	gut
groen	green	grün
Hebben	have	haben
het	house	Haus
hoog	high	hoch
huis	house	Haus
Ja	yes	ja
Kaart	map	Karte
kind	child	Kind
klein	small	klein
komen	come	kommen
koort	short	kurz
Lamp	lamp	Lampe
land	land	Land
lang	long	lang
leraar	teacher	Lehrer
lezen	read	lesen

Нідерландська	Англійська	Німецька
Man	man	Mann
mein	my	mein
moeder	mother	Mutter
Negen	nine	neun
nieuw	new	neu
Ook	too	auch
Pen	pen	Kugelschreiber
Rood	red	rot
School	school	Schule
schrijven	write	schreiben
seven	seven	sieben
straat	street	Straße
Tafel	table	Tafel
tas	cup	Tasse
tien	ten	zehn
twalf	twelve	zwölf
twee	two	zwei
Vader	father	Vater
veel	a lot	viel
vier	four	vier
vijf	five	fünf
Want	wall	Wand
wart	warm	warm
wat	what	was
werken	work	Arbeit, Werk
wit	white	weiß
woord	word	Wort
Zes	six	sechs
zijn	be	sein
zon	sun	Sonne
zuster	sister	Schwester
zwart	black	schwarz

6.6 Шведсько-англійсько-німецькі лексичні паралелі

Шведська	Англійська	Німецька
Åtta	eight	acht
Äpple	apple	Apfel
äta	eat	essen
Barn	baby	Baby, Kind
blå	blue	blau
bok	book	Buch
broder	brother	Bruder
Dag	day	Tag
det	this	das
Elva	eleven	elf
en	a/the	ein, eine
ett	a/the, one	ein
Fader (far)	father	Vater

Шведська	Англійська	Німецька
fara	go	fahren
fem	five	fünf
fyra	four	vier
Gå	go	gehen
god	good	gut
grön	green	grün
Hög	high	hoch
hus	house	Haus
Komma	come	kommen
Land	land	Land
lång	long	lang
lära	study	lernen
litten	little	klein
Man	man	Mann
moder (mor)	mother	Mutter
Nio	nine	neun
ny	new	neu
Röd	red	rot
Sex	six	sechs
sju (syv)	seven	sieben
skola	school	Schule
skriva	write	schreiben
stå	stand	stehen
stor	big	groß
Tio	ten	zehn
tolf	twelve	zwölf
tre	three	drei
två	two	zwei
Vad	what	was
vem	who	wer, wem
vit	white	weiß

6.7 Дансько-англійсько-німецькі лексичні паралелі

Данська	Англійська	Німецька
Barn	baby	Baby, Kind
blå	blue	blau
Dag	day	Tag
dør	door	Tür
drikke	drink	trinken
Elleve	eleven	elf
en	a/the, one	ein
et	a/the	ein
Æble	apple	Apfel
Fader	father	Vater
fare	go	fahren
fem	five	fünf
fire	four	vier
Gå	go	gehen

Данська	Англійська	Німецька
gård	garden	Garten
glad	glad	glücklich
god	good	gut
grøn	green	grün
Have	have	haben
høj	high	hoch
hus	house	Haus
hvid	white	weiß
Lære	study	lernen
lille	little	klein
Mælk	milk	Milch
moder	mother	Mutter
Ni	nine	neun
ny	new	neu
Otte	eight	acht
På	on	an
Seks	six	sechs
skole	school	Schule
skrive	write	schreiben
søn	son	Sohn
søster	sister	Schwester
stå	stand	stehen
stor	big	groß
syv	seven	sieben
Ti	ten	zehn
time	time	Zeit
to	two	zwei
tolf	twelve	zwölf
tre	three	drei
træ	tree	Baum

6.8 Норвезько-англійсько-німецькі лексичні паралелі

Норвезька	Англійська	Німецька
Åtte	eight	acht
Barn	baby	Baby, Kind
bok	book	Buch
bror	brother	Bruder
Dag	day	Tag
det	this	das
dotter	daughter	Tochter
Ellefe	eleven	elf
en	a/the, one	ein
eple	apple	Apfel
et	a/the	ein
Far	father	Vater
fem	five	fünf
fire	four	vier
Gå	go	gehen

Норвезька	Англійська	Німецька
god	good	gut
grøn	green	grün
Høy	high	hoch
hus	house	Haus
hva	what	was
hvit	white	weiß
Katt	cat, kitten	Katze
Land	land	Land
lang	long	lang
lese	read	lesen
lære	study	lernen
liten	little	klein
Mor	mother	Mutter
Ni	nine	neun
Norsk(e)	Norwegian	Norwegisch
ny	new	neu
Og	and	und
Seks	six	sechs
ski	ski	Ski
skrive	write	schreiben
stor	big	groß
syv	seven	sieben
Ta	take	nehmen
ti	ten	zehn
to	two	zwei
tolf	twelve	zwölf
tre	tree	Baum
tre	three	drei

6.9 Ісландсько-англійсько-німецькі лексичні паралелі

Ісландська	Англійська	Німецька
Ar	year	Jahr
atta	eight	acht
Barn	baby	Baby, Kind
bok	book	Buch
bord	table	Tisch, Tafel
bref	letter	Brief
Dagr	day	Tag
dottur	daughter	Tochter
Einn	one	ein
ellef	eleven	elf
eta	eat	essen
Faðir	father	Vater
fara	go	fahren
fim	five	fünf
fiskr	fish	Fisch
fjorir	four	vier
Godur	good	gut

Ісландська	Англійська	Німецька
Hafa	have	haben
hestur	horse	Pferd
hudir	house	Haus
Kyr	cow	Kuh
Land	land	Land
læra	study	lernen
Modir	mother	Mutter
Niu	nine	neun
nyr	new	neu
Sex	six	sechs
sjö	seven	sieben
sonur	son	Sohn
steinn	stone	Stein
Petta	this	das
þrjú	three	drei
Taka	take	nehmen
tíni	tiny	klein
tíu	ten	zehn
tólf	twelve	zwölf
tré	tree	Baum
tveir	two	zwei
Vera	be	sein

7. Мовознавці-германісти

7.1 Богдан Михайлович Задорожний (1914-2008) – життєвий і творчий шлях

Відомий у європейському мовознавстві український спеціаліст з лінгвістичної компаративістики в галузі германістики, учень всесвітньо відомого структураліста Єжи Куриловича (1895-1978), професор Львівського державного університету ім. І. Франка. У своїх працях досліджує питання історичної фонології і синтаксису германських мов на широкому індоєвропейському тлі. Володів німецькою, англійською, французькою, латинською, грецькою, чеською, польською і всіма давньогерманськими мовами. Основні праці Б. Задорожного: «До питання про порядок слів у німецькій мові» (1949), «До історії готського дієслова «wisan» (1955), «Порівняльна фонетика готської мови» (1960) та інші.

- 1914** Народився у містечку Городенка на Станіславщині у сім'ї вчителя гімназії.
- 1924-1932** Навчався у Коломийській гімназії.
- 1934-1936** Навчання у Празькій консерваторії у класі скрипки професора Басторжа.
- 1936** Студент германістики Львівського університету, виступав у оркестрі Львівської опери.
- 1941** Аспірант професора Юрія Куриловича у Львівському університеті.
- 1951** Захист кандидатської дисертації, яка присвячена питанням порядку слів у німецькій мові. Доцент Львівського університету.
- 1960** Захист докторської дисертації на матеріалі дієприкметників п'яти давньогерманських мов. Професор і завідувач кафедри німецької мови Львівського університету.

- 1964** Вийшов перший номер наукового журналу «Іноземна філологія» за редакцією Б. Задорожного.
- 1986** Залишив посаду професора і завідувача кафедри німецької мови Львівського університету.
- 09.11.2008** Помер у Львові, похований на Личаківському цвинтарі.

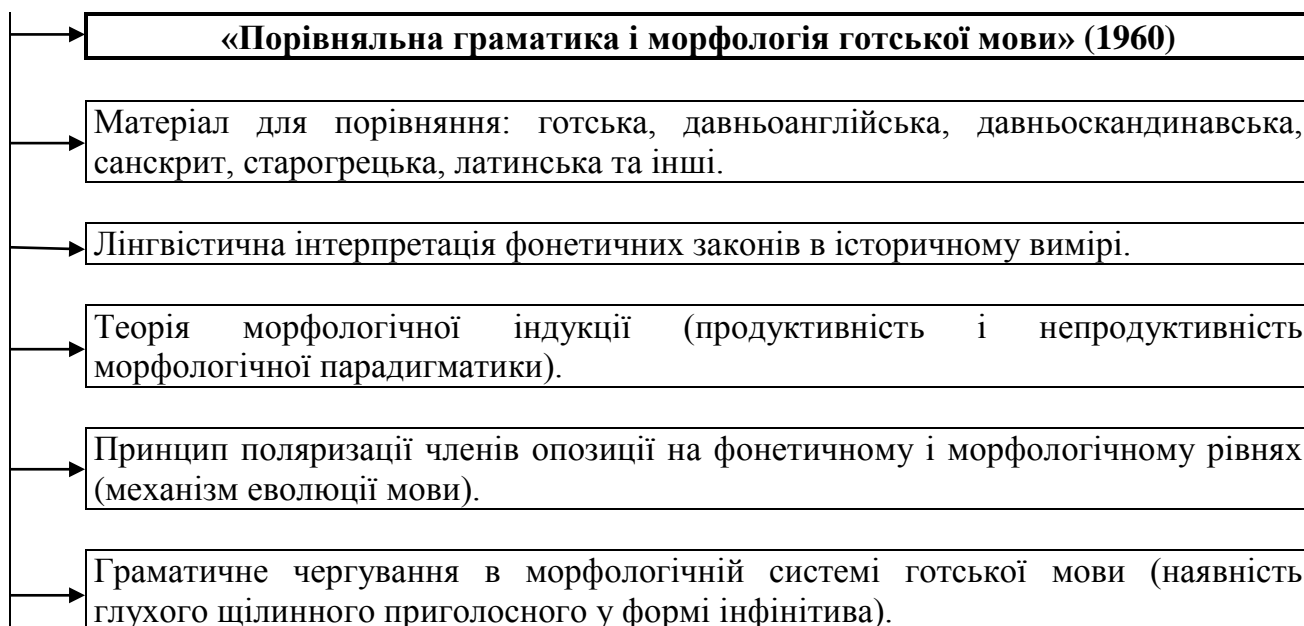
7.1.1 Задорожний як індогерманіст. Концептуальні наукові теорії

- Поєднання синхронного та діахронного методів вивчення історії мови та екстралінгвістичних чинників.
- Системний статус складу в германських мовах (давніх і сучасних).
- Проблема реконструкції фонетичного (антропофонічного) рівня мови.
- Теорія ієрархічної будови мовних систем.
- Актуальне і потенційне в динаміці мови.
- Взаємозв'язок між розвитком (еволюцією) мови та її удосконаленням.

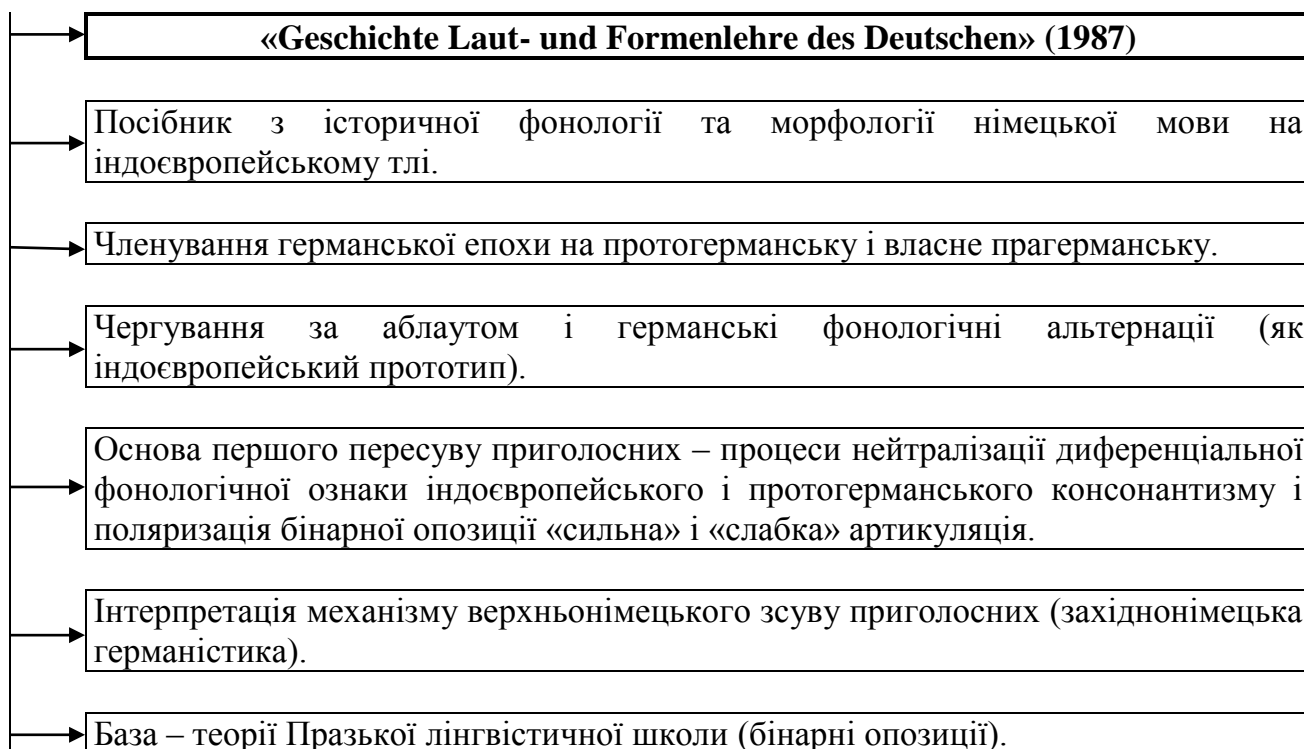
7.1.2 Задорожний як компаративіст

- Історія готського дієслова «wisan».
- Чергування спірантів у готській мові (причини усунення з граматичного чергування у дієвідміні дзвінкого приголосного і заміни його глухим).
- Теорія ермінонського пересування приголосних.
- Дослідження готських пам'яток і стародавніх скандинавських рунічних написів (корпус Краузе).
- Системний аналіз синтаксичних функцій і семантичних відтінків давньогерманських дієприкметників.
- Відношення давньогерманських дієприкметників до парадигматичної системи дієслова та їхнє темпоральне значення.

7.1.3 Задорожний – дослідник історичної германістики

7.1.4 Задорожний – історик німецької мови

7.2 Українські мовознавці

7.2.1 Шаровольський Іван (1876-1954)

Український германіст, професор Київського університету. Наукові розвідки вчений присвятив текстології та філологічному аналізу давніх пам'яток германської писемності, вивченню лексики і граматики германських мов. Ці проблеми були висвітлені у працях «Німецькі позичені слова в українській мові» (1927), «Німецько-український словник» (1927), «Ісландські саги» (1936), «Про сильні германські слова в зв'язку з походженням германських мов» (1946) та інші.

7.2.2 Жлуктенко Юрій (1915-1990)

Український германіст, професор Київського державного університету ім. Т.Г.Шевченка. Мовознавець розробляв проблеми мовних контактів (українська, англійська, німецька мови), контрастивної лінгвістики, порівняльно-історичного мовознавства, теорії перекладу. Основні праці Жлуктенка Ю.: «Порівняльна граматики української та англійської мов» (1960), «Українська мова в США і Канаді» (1964), «Лінгвістичні аспекти двомовності» (1974), «Німецько-українські мовні паралелі» (1974) та ін.

7.2.3 Баран Ярослав (1932-2003)

Український мовознавець-германіст, професор. Наукові праці філолога присвячені проблемам німецької і загальної фразеології. Я.Баран видав монографії «Основні питання загальної і німецької фразеології» (1980) та «Фразеологія у системі мови» (1997). В 1971-2001 роках вчений працював доцентом Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника. Один із засновників наукової школи германської фразеології в цьому ж університеті.

7.2.4 Левицький Віктор (нар. 1938р.)

Український мовознавець германіст, професор Чернівецького державного університету. Тематика наукових досліджень охоплює такі галузі загального і германського мовознавства: методи дослідження мови, квантитативна лінгвістика, психолінгвістика, зіставне мовознавство, семасіологія, германське мовознавство. Основні праці вченого: «Германські мови і давні германці» (2004, рос. мовою), «Основи порівняльної морфології германських мов» (2004, рос. мовою), «Етимологічний словник германських мов» (Т1-5, 2000-2003), «Основи германістики» (2006) та ін.

7.3 Зарубіжні мовознавці

7.3.1 Юніус Франціск (1589-1677)

Перший вчений германіст, який у 1665 р. опублікував повний текст готського перекладу Євангелія за «Срібним кодексом» і слов'янський глосарій готської мови. Це видання стало першим посібником до вивчення готської мови, а остання з цього періоду – важливий розділ германістики.

7.3.2 Гікес Джордж (1642-1715)

Англійський філолог-германіст. Найважливіша праця Гікеса “Thesaurus” («Скарби давніх мов»), в якій вчений вперше зіставив граматики давньогерманських мов – готської, давньоанглійської і давньоверхньонімецької – і виявив спільність в їх морфологічних структурах.

7.3.3 Ламберт Тен-Кате (1674-1731)

Голландський германіст. Найважливіші праці вченого: «Настанови до вивчення нідерландської мови» та «Про спорідненість готської мови», в яких вже автор встановив закономірності аблауту в сильних дієсловах готської, давньоанглійської, давньоверхньонімецької та давньоскандинавської мов.

7.3.4 Грімм Якоб (1785-1863)

Німецький вчений, один із основоположників германістики як науки. Разом з братом Вільгельмом зібрали і видали «Дитячі і сімейні казки» (“Kinder- und Hausmärchen”). В

історію германістики Якоб Грімм увійшов як автор трьохтомної «Німецької граматики» (1819-1837). Вчений відкрив фундаментальний фонетичний закон – перший пересув приголосних в германських мовах (закон Грімма).

7.3.5 Расмус Раск (1787-1832)

Данський мовознавець, один із засновників порівняльно-історичного мовознавства. Раск відкрив регулярні відповідності між індоєвропейськими і германськими приголосними. В своїй програмній праці «Дослідження давньопівнічної мови, або походження ісландської мови» (1871) автор довів спорідненість готської, германських, латинської та грецької мов.

7.3.6 Герман Пауль (1846-1921)

Німецький філолог-германіст, один з теоретиків молодогограматизму. Автор словника і граматики німецької мови. Його праці в основному присвячені історії германських мов, загальному мовознавству та германській етнографії. В історії германського мовознавства відомі праці вченого «Принципи історії мови» (1880) та «Основи германської філології» (т. 1-3, 1889).

7.3.7 Жирмунський Віктор (1891-1971)

Російський мовознавець, академік, основоположник германістики в Росії. Основні праці вченого присвячені германському і загальному мовознавству, діалектології, теорії літератури, поетиці. Особливе місце в науковому доробку Жирмунського посідають такі праці: «Національна мова та соціальні діалекти» (1936), «Німецька діалектологія» (1966), «Історія німецької мови» (1956), «Вступ до порівняльно-історичного вивчення германських мов» (1964). Вчений – редактор і один із авторів фундаментальної праці «Порівняльна граматики германських мов» (т. 1-4, 1962-1966).

7.3.8 Гухман Мірра (1904-1989)

Російський германіст, дослідник історії германських мов, зокрема готської та німецької. Праці М.Гухман «Готська мова» (1955), «Від мови німецької народності до німецької національної мови» (т. 1-2, 1955 - 1959), «Мова німецької політичної літератури епохи Реформації та Селянської війни» (1970) присвячені процесам формування єдиної національної мови в контексті соціально-історичних факторів.

7.3.9 Ярцева Вікторія (1900-1999)

Російський вчений, англіст і кельтолог. Ярцева В. – один з авторів праці «Порівняльна граматики германських мов» (т. 1-4, 1962-1966). Інші праці Ярцевої В.: «Історична граматики англійської мови» (1980), «Контрастивна граматики» (1981). Ярцева – редактор фундаментального «Лінгвістичного енциклопедичного словника» (1990).

8. Плани практичних занять та програмові вимоги

8.1 Практичне заняття №1

Тема: Давньогерманські мови. Історико-філологічний вступ.

План:

1. Давні германці: історичні джерела про них, вірування (міфологія), писемність.
2. Германські мови в порівняльно-історичному аспекті.
3. Фонетичні особливості давньогерманських мов:
  - перший пересув приголосних;
  - закон Вернера;

- аблаут;
- ротацізм;
- подвоєння приголосних;
- фіксація наголосу на першому складі.

Практичні завдання:

1. Скласти порівняльну таблицю грецького, латинського та рунічного письма.
2. Скласти таблицю «Сучасні германські мови».
3. Фонетичні процеси в германських мовах (таблиці, схеми).

8.2 Практичне заняття №2

Тема: Готська мова: писемність і фонетико-орфографічні особливості.

План:

1. Історія готів. Історична довідка.
2. Готський алфавіт і писемні пам'ятки готської мови.
3. Фонетико-орфографічні риси готської мови.

Практичні завдання:

1. Читання та аналіз готського тексту (Матвій, VI, 1-18).
2. Atta unsar.

8.3 Практичне заняття №3

Тема: Морфологія готської мови (I).

План:

1. Іменники і готській мові та їх морфологічні категорії.
2. Відмінювання іменників за голосними основами.
3. Відмінювання іменників за приголосними і кореневими основами.

Практичні завдання:

1. Укласти готсько-англійський словник (іменники) – 100 слів.
2. Навчитися читати Atta unsar.

8.4 Практичне заняття №4

Тема: Морфологія готської мови (II).

План:

1. Прикметники в готській мові: відмінювання, ступені порівняння, лексика.
2. Готські займенники: лексико-граматичні групи, особові займенники.
3. Числівники в готській мові: основні (1-12), творення інших числівників.
4. Дієслівна система готської мови:
  - сильні дієслова та їхня класифікація за аблаутом;
  - відмінювання сильних дієслів в презенсі і претериті;
  - слабкі дієслова в презенсі і претериті.
5. Відмінювання дієслова «бути» в презенсі і притерті.
6. Словотвір у готській мові.

Практичні завдання:

1. Atta unsar – напам'ять.
2. «Отче наш» англійською напам'ять.

8.5 Практичне заняття №5.

Тема: Західногерманські мови.

План:

1. Фонетико-граматичні риси давньоанглійської мови.

2. Періодизація, фонетичні особливості та граматична структура давньоверхньонімецької мови.
3. Основи фонетики та граматики нідерландської мови.
4. Інші західногерманські мови: африкаанс, ідиш і фризська мови.

8.6 Практичне заняття №6.

Тема: Основи скандинавістики.

План:

1. Давньоскандинавська мова: фонетичні та граматичні особливості (у зіставленні з готською, давньоанглійською та давньоверхньонімецькою мовами).
2. Основи фонетики і граматики сучасних скандинавських мов (шведська, норвезька і данська).
3. Ісландська мова: історія, фонетико-граматичні особливості.
4. Лексична типологія скандинавських мов (лексика на позначення спорідненості).

8.7 Колоквіум

Тема: Готська мова.

1. Рунічне письмо у давніх германців.
2. Перший пересув приголосних (закон Грімма).
3. Закон Гольцмана.
4. Історія готів: шлях від Скандинавії до Західної Європи.
5. Готська писемність (алфавіт Вульффіли).
6. Писемні пам'ятки готської мови (переклад Біблії Вульффіли).
7. Значення готської мови для германістики та індоєвропейського мовознавства.
8. Особливості фонетичної будови готської мови (довгі та короткі голосні, щілинні, дзвінки, глухі, сонорні приголосні, чергування, особливості готської орфографії).
9. Правила написання та читання деяких готських звуків і звукосполучень.
10. Відмінювання іменників за голосними основами.
11. Іменники з приголосними та кореневими основами.
12. Прикметники в готській мові: відмінювання, ступені порівняння.
13. Займенники в готській мові (особові, питальні, вказівні, присвійні), їхні лексико-граматичні типи та відмінювання особових займенників.
14. Числівники в готській мові: 1-12, творення інших числівників.
15. Морфологічні особливості готських дієслів (загальна характеристика); теорія.
16. Аблаутивні ряди сильних дієслів.
17. Відмінювання сильних дієслів в презенсі та претериті.
18. Відмінювання слабких дієслів у презенсі та претериті.
19. Дієслово *wisan* в презенсі та претериті.
20. Особливості словотвору в готській мові: префіксальний, суфіксальний способи, словоскладання.
Лексика готської мови (за частинами мови).

8.8 Контрольна робота

Тема: Західногерманські мови.

1. Періодизація історії англійської мови (загальна характеристика трьох періодів, особливо давньоанглійського).
2. Фонетичні особливості давньоанглійської мови
3. Основи морфології давньоанглійської мови:

- а) фонетичні особливості у порівнянні з готською мовою;
  - б) відмінювання іменників за основами (у зіставленні з готською);
  - в) особові займенники;
  - г) прикметники: лексика та ступені порівняння (у зіставленні з готською і англійською);
  - д) числівники: у зіставленні з готською і англійською.
4. Дієслівна система давньоанглійської мови у зіставленні з готською а англійською:
- а) сильні дієслова, їхні аблаутивні ряди та відмінювання в презенсі та претериті;
  - б) слабкі дієслова в презенсі та претериті;
  - в) дієслово «бути» в презенсі та претериті.
5. Словотвір у давньоанглійській мові.
6. Основи давньоверхньонімецької мови:
- а) періодизація історії;
  - б) фонетичні та граматичні особливості;
  - в) лексика (у зіставленні з готською і давньоанглійською).
7. Нідерландська мова:
- а) загальна характеристика;
  - б) фонетично-правописні особливості;
  - в) граматична структура;
  - г) артиклі;
  - д) дієслівні часи;
  - е) лексика.
8. Інші західногерманські мови: африкаанс, фризька.

8.9 Програмові вимоги

1. Давні германці: історія та міфологія.
2. Історія германської писемності: рунічне, латинське та готське письмо.
3. Фонетичні риси давньогерманських мов.
4. Граматична структура давньогерманських мов (готська, давньоскандинавська, давньоанглійська, давньоверхньонімецька):
  - відмінювання іменників за основами;
  - аблаутивні ряди та відмінювання дієслів у презенсі та претериті;
  - дієслово «бути» в презенсі та претериті.
5. Морфологічна структура готської мови.
6. Фонетичні і граматичні особливості давньоанглійської мови.
7. Фонетично-граматичні особливості давньоверхньонімецької мови.
8. Основи нідерландської мови (в порівнянні з сучасною англійською).
9. Вступ до вивчення сучасних скандинавських мов: шведська, норвезька, данська, ісландська.
10. Порівняльна типологія сучасних германських мов:
  - типологія артиклів;
  - дієслівні часи: present, past, perfect.
11. Індоевропейське мовознавство та германські мови.

9. Короткий словник термінів і понять

АБЛАУТ – незалежне (від позицій інших звуків) чергування голосних у корені слова.

АНАЛІТИЧНІ МОВИ – мови, в яких граматичне значення виражається за допомогою порядку слів, тонічного наголосу і допоміжних дієслів.

АРТИКЛЬ - визначник, службова частина мови, яка визначає деякі особливості іменника з яким пов'язана в реченні — відмінок, множину або однину, визначеність або невизначеність.

АРХЕТИП – вихідна мовна форма, реконструйована на основі закономірних відповідників у споріднених мовах.

АСИМІЛЯЦІЯ – комбінаторна зміна звука, його уподібнення до сусіднього як в умовах його творення (артикуляції), так і в акустичному відношенні.

АСПРАЦІЯ – придых; акустичний ефект, який утворюється внаслідок тертя повітря, що видихається, із незімкнутими до кінця частинами мовного апарату (напр., голосовими зв'язками).

АСТЕРИСК – спеціальний знак * на початку кожної гіпотетичної одиниці певної прамови.

АФІКС – морфема з реляційним або дериваційним значенням (префікс, суфікс, флексія і т.д.)

АФРИКАТИ - складні нерозривні приголосні, утворені внаслідок злиття двох звукових елементів — зімкненого з наступним щілинним, або фрикативним.

БЕОВУЛЬФ - пам'ятка стародавнього англосаксонського героїчного епосу, його найвідоміший зразок (зі збережених).

ВНУТРІШНЯ ФЛЕКСІЯ – спосіб вираження граматичного значення за допомогою чергування звуків.

ВОКАЛІЗМ – сукупність голосних фонем певної мови.

ГЕМІНАЦІЯ – подвоєння приголосних.

ГЕНЕАЛОГІЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ МОВ – вивчення і групування мов світу на основі споріднених зв'язків між ними.

ГЕРУНДІЙ - одна з наявних у деяких мовах безособових форм дієслова (віддієслівний іменник).

ГЛОТОГЕНЕЗ - процес становлення звукової мови.

ДВОЇНА - граматична категорія числа, вживана для позначення двох осіб або парних предметів.

ДЕЛАБІАЛІЗАЦІЯ – утрата звуком ознаки огублення.

ДЕНТАЛЬНИЙ ЗВУК – т. зв. зубний звук.

ДИГРАФ - буквосполчення з двох літер, що відповідає одній фонемі.

ДИСИМІЛЯЦІЯ - заміна у слові одного з двох однакових або схожих звуків іншим, менш подібним.

ДИФТОНГ - складний голосний звук, що складається з двох елементів, які утворюють один склад, що забезпечує фонетичну цілісність дифтонга.

ДІАХРОНІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО – мовознавство, яке розглядає мову в її історичному розвитку.

ЕКСПІРАЦІЯ – видих; проходження повітря крізь органи мовлення при творенні звуків.

ЕТИМОЛОГІЯ – розділ мовознавства, що вивчає походження слів мови.

ЗАКОН – див. **ФОНЕТИЧНИЙ ЗАКОН**.

ЗАПОЗИЧЕННЯ - елемент чужої мови (слово, морфема, синтаксична конструкція та ін.), який було перенесено з однієї мови до іншої в результаті мовних контактів, а також сам процес переходу елементів однієї мови до іншої.

ЗІМКНЕНИЙ ЗВУК – звук, при вимові якого повітря долає зімкнення (затвор, перепону).

ІМПЕРАТИВ - наказовий спосіб дієслова.

ІНДОЄВРОПЕЙСЬКІ МОВИ – родина споріднених мов, до якої входять індійська, іранська, слов'янська, балтійська, германська, романська, кельтська, грецька, албанська, вірменська групи мов.

ІНФІНІТИВ - форма дієслова в індоєвропейських мовах; інфінітив являє форму віддієслівного імені, яке перейшло у дієслівну парадигму.

ІСТОРИЧНА МОРФОЛОГІЯ – розділ історичної граматики, що досліджує становлення і розвиток граматичних категорій і творення відмінюваних слів.

ІСТОРИЧНА (ДІАХРОНІЧНА) ФОНЕТИКА – галузь історії мови, що досліджує зміни у звуковій будові з фонетичного і фонологічного поглядів.

ІСТОРІЯ МОВИ – наука, яка вивчає походження, становлення, основні тенденції історичного розвитку певної мови.

КИРИЛИЦЯ - одна з двох абеток староцерковнослов'янської мови, що лягла в основу деяких слов'янських алфавітів.

КОМБІНАТОРНІ ЗМІНИ ЗВУКІВ – зміни, спричинені внаслідок взаємодії звуків у мові.

КОМПАРАТИВІСТИКА - порівняльний, порівняльно-історичний методи, які застосовуються при вивченні споріднених мов, у літературознавчій теорії і практиці.

КОНСОНАНТИЗМ – сукупність приголосних фонем певної мови.

ЛАБІАЛІЗАЦІЯ – огублення звуків; участь губ у вимові звука.

ЛАРИНГАЛЬНИЙ ЗВУК – гортанний звук.

МЕДІОПАСИВ – один із двох станів у германських мовах (крім активу).

МОВА-ОСНОВА – реконструйована для даної сім'ї прामова, від якої беруть початок усі мови, які належать до цієї сім'ї.

МОВНА ТИПОЛОГІЯ – порівняльне вивчення структурних властивостей мов незалежно від характеру генетичних відношень між ними.

НАГОЛОС - надсегментна одиниця мовлення, одна із властивостей складу.

НАЗАЛІЗАЦІЯ – набуття звуком носового тембру; назалізація кореня – вставка всередину кореня назального суфікса (m або n).

ОГУБЛЕННЯ – див. ЛАБІАЛІЗАЦІЯ.

ОПТАТИВ – побажальний спосіб, служить для вираження побажання, а також частково – умови і можливості протікання дії.

ОСНОВА - частина слова, що є носієм його основного значення.

ПАЛАТАЛІЗАЦІЯ – підняття середньої частинки язика до твердого піднебіння («пом'якшення» звука).

ПЕРЕСУВ ПРИГОЛОСНИХ – закономірності звукових переходів у германських мовах.

ПОДВОЄННЯ ПРИГОЛОСНИХ – збіг двох однакових звуків.

ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНИЙ МЕТОД – історично-генетичне дослідження мовних сімей і груп для встановлення закономірностей їх розвитку.

ПРАІНДОЄВРОПЕЙСЬКА МОВА – прामова всіх індоєвропейських мов, діалектами якої послуговувалися давні племена.

ПРАМОВА – див. МОВА-ОСНОВА.

ПРАФОРМА – див. АРХЕТИП.

ПРИДИХОВІСТЬ – див. АСПІРАЦІЯ.

ПРОРИВНИЙ ЗВУК – звук, утворений шляхом подолання потоком повітря, що видихається, перешкод (зімкнення).

ПРОТЕЗА - позиційна зміна, приєднання додаткового звука на початку морфеми.

РЕДУКЦІЯ – позиційна зміна звуків; нечітка вимова ненаголошеного звука, що призводить до його зміни або зникнення.

РЕДУПЛІКАЦІЯ – подвоєння, повтор складів чи морфем.

РОТАЦИЗМ – фонетичний закон; спонтанний перехід індоєвропейського [z] в західногерманське [r] в кінці слова..

РУНИ - древня германська і нордична абетка.

СЕМАНТИКА - розділ мовознавства, пов'язаний з лексикологією; вивчає значення (теж у діахронічному, іст. зрізі) слів і їх складових частин, словосполук і фразеологізмів.

СИНТЕТИЧНІ МОВИ – мови, в яких граматичне значення виражене за допомогою флексій, чергування звуків і суплетивізму.

СІМ'Я МОВ – сукупність мов, що мають спільну прамову.

СОНОРНІСТЬ – якість приголосного звуку, при творенні якого голос переважає над шумом.

СПРАНТ – те саме, що щілинний.

СУБСТРАТ - це залишкові сліди мови місцевого населення у мові прийшлого населення, яка витіснила мову-попередницю.

СУПЕРСТРАТ – залишки мови, яка накладається на іншу мову, і розчиняється у ній.

СУПЛЕТИВІЗМ - утворення граматичних форм одного й того ж слова від різних основ або коренів.

ТЕОРІЯ РОДОВІДНОГО ДЕРЕВА – теорія німецького мовознавця Августа Шлейхера про походження індоєвропейської мов від однієї прамови.

ТОПОНІМ - назва місцевості, регіона, міста, селища, гірського масиву, пустелі або будь-якої іншої частини поверхні Землі, тобто географічна назва.

УМЛАУТ – асимілятивна зміна голосних кореня в германських мовах; чергування кореневих голосних [a], [o], [u] з голосними переднього ряду [ä], [ö], [ü] в німецькій мові.

ФЛЕКСІЯ – афікс, що служить для творення форм слова.

ФОНЕТИЧНІ ЗАКОНИ – регулярні фонетичні (звукові) зміни; регулярні фонетичні відповідності в генетично споріднених мовах.

ФРИКАТИВНІ ПРИГОЛОСНІ – те саме, що і щілинні; звуки, які творяться тертям видихуваного повітря.

ШВА - різновид голосного звуку, який трапляється в декотрих мовах. Символ, який позначає цей звук у Міжнародній фонетичній абетці — ə.

ЩІЛИННІ ПРИГОЛОСНІ – звуки, утворені проходженням повітря через щілину.

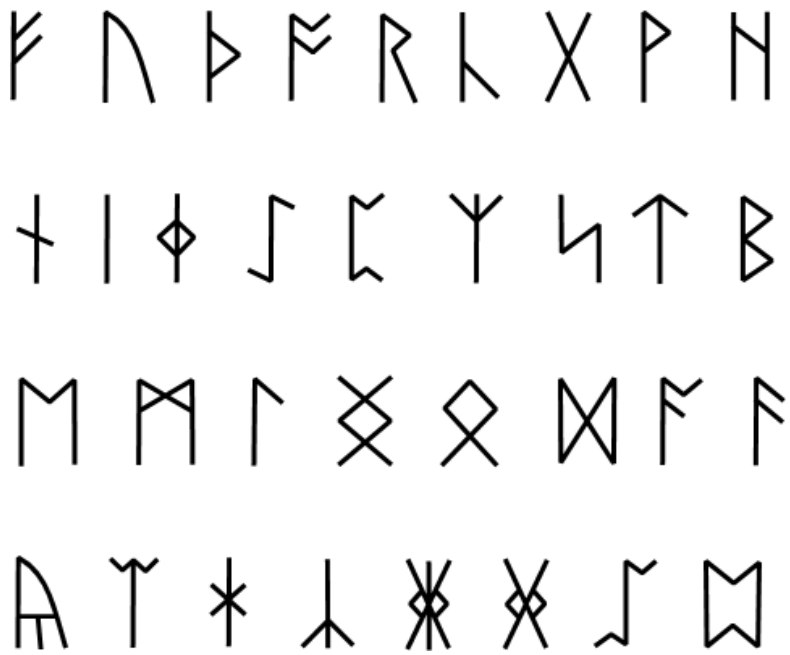

10. Міжмовна термінологія до курсу «ВДГФ»

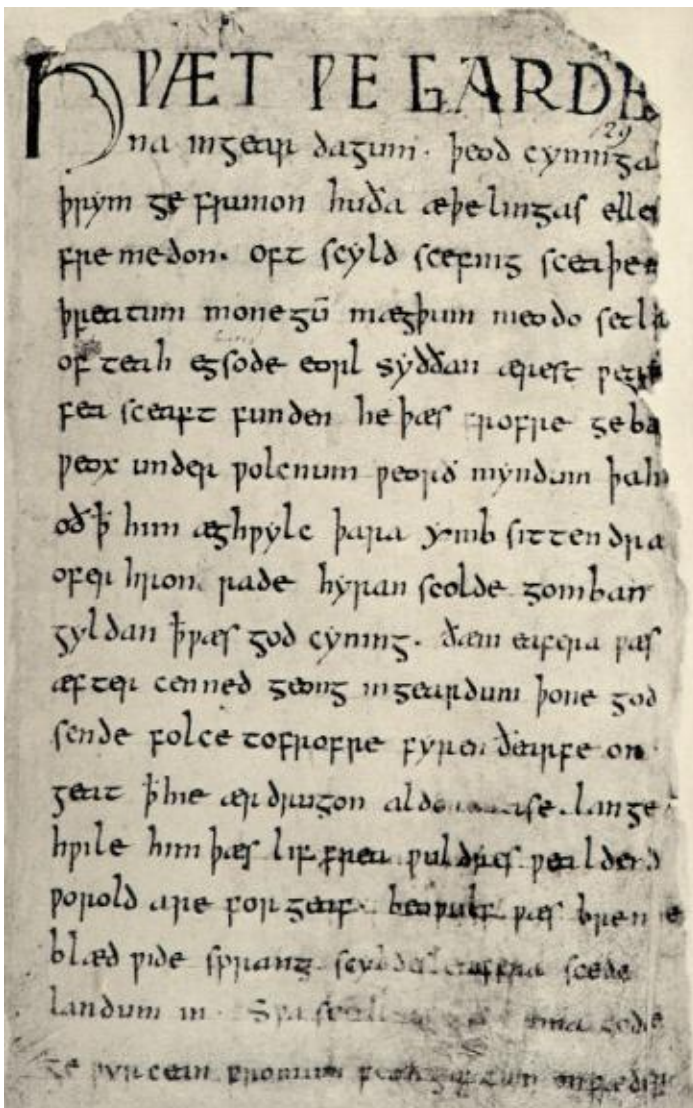
Українська	Російська	Англійська	Німецька
Аблаут	Аблаут	Ablaut	Ablaut
Аналітичні мови	Аналитические языки	Analytic languages	Analytischen Sprachen
Англійська мова	Английский язык	English	Englische Sprache
Дієслово	Глагол	Verb	Zeitwort (Verb)
Відмінювання	Склонение	Declension	Declination
Діахронія	Диахрония	Diachrony	Diachronie
Голосний	Гласный	Vowel	Vocal
Приголосний	Согласный	Consonant	Consonant
Двоїна	Двойственное число	Dual	Dualis
Данська мова	Датский язык	Danish	Dänisch
Етимологія	Этимология	Etymology	Etymologie
Етимологічний словник	Этимологический словарь	Etymological dictionary	Etymologisches Wörterbuch
Флексія	Флексия	Inflection	Flexion, Beugung
Флективні мови	Флективные языки	Flexional languages	Flektierende Sprachen
Фонема	Фонема	Phoneme	Phonem
Фонологія	Фонология	Phonology	Phonologie
Фонологічна система	Фонологическая система	Phonological system	Phonologisches system
Генеалогічна класифікація мов	Генеалогическая классификация языков	Genetic classification of languages	Genetische Klassifizierung der Sprachen
Германські мови	Германские языки	Germanic languages	Germanische Sprachen
Звук	Звук	Sound	Laut
Готська мова	Готский язык	Gothic	Gotisch
Готське письмо	Готское письмо	Dothic writing	Gotische Schrift
Граматика	Грамматика	Grammar	Grammatik
Грецька мова	Греческий язык	Greek	Griechisch
Грецьке письмо	Греческое письмо	Greek writing	Griechische Schrift
Історія мови	История языка	Linguistic history	Geschichte der Sprache
Індоевропейські мови	Индоевропейские языки	Indo-European languages	Indoeuropäische Sprachen
Ісландська мова	Исландский язык	Icelandic language	Isländische Sprache
Граматична категорія	Грамматическая категория	Grammatical category	Grammatische Kategorie
Відмінювання (дієслів)	Спряжение	Conjugation	Konjugation
Закінчення	Окончание	Ending	Flexionsendung
Число	Число	Number	Zahl, Numerus
Латинська мова	Латинский язык	Latin	Latinische Sprache
Множина	Множественное число	Plural number	Plural

Морфологія	Морфология	Morphology	Morphologie
Німецька мова	Немецкий язык	German	Deutsch
Норвезька мова	Норвежский язык	Norwegian	Norwegisch
Фонологічна опозиція	Фонологическая оппозиция	Distinctive opposition	Phonologische Opposition
Частини мови	Части речи	Parts of speech	Redeteile
Однина	Единственное число	Singular number	Singular, Einzahl
Спорідненість мов	Родство языков	Relationship of languages	Sprachverwandschaft
Порівняльно-історичне мовознавство	Сравнительно-историческое языковедение	Comparative linguistics	Verleichende Sprachwissenschaft
Постпозиція	Постпозиция	Postposition	Postposition
Закон Грімма	Закон Гримма	Grimm's law	Grimms-Gesetz
Умлаут	Умлаут	Umlaut	Umlaut
Відмінок	Падеж	Case	Kasus, Fall
Ротацізм	Ротацизм	Rhotacism	Rhotazismus
Руни	Руны	Runes	Runen
Синтаксис	Синтаксис	Syntax	Syntax
Слов'янські мови	Славянские языки	Slavic languages	Slavische Sprachen
Давньоанглійська мова	Древнеанглийский язык	Old English	Altenglische Sprache
Шведська мова	Шведский язык	Swedish	Schwedische Sprache
Лінгвістична типологія	Лингвистическая типология	Linguistic typology	Sprachtypologie
Українська мова	Украинский язык	Unkrainian	Ukrainische Sprache
Речення	Предложение	Sentence	Satz
Значення	Значение	Meaning	Bedeutung
Промова-основа	Праязык	Proto language	Ursprache
Нідерландська мова	Нидерландский язык	Dutch	Niederländische Sprache
Особовий займенник	Личное местоимение	Personal pronoun	Personalpronomen

11. Додатки

Англосаксонські руни

Перша сторінка рукопису «Беовульфа»

“Codex Runicus” - рукопис-пергамент близько 1300 р. н.е., який містить один з найстаріших і найбільш збережених текстів «Закону Скандії»

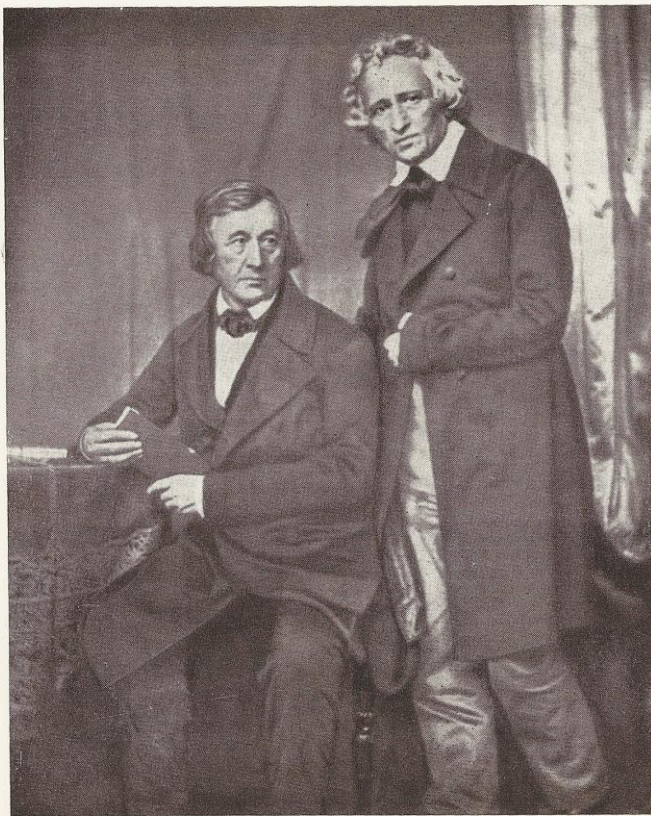

Воїн-вікінг з мечем, списом і щитом

Одін – верховний правитель світу

Wilhelm Grimm   Jacob Grimm.

Брати Грімм

Якоб Грімм

DEUTSCHES
W Ö R T E R B U C H

VON

JACOB GRIMM UND WILHELM GRIMM.

ERSTER BAND.

A — BIERMOLKE.

LEIPZIG
VERLAG VON S. HIRZEL.
1854.

Титульна сторінка першого видання першого тому "Deutsches Wörterbuch"

12. Список використаних скорочень

а. – англійська мова
алб. – албанська мова
балт. – балтійська група
блр. – білоруська мова
болг. – болгарська мова
вірм. – вірменська група
герм. – германська група
гот. – готська мова
гр. – грецька мова
Д – давальний відмінок
да. – давньоанглійська мова
дан. – данська мова
двн. – давньоверхньонімецька мова
дск. – давньоскандинавська мова
З – знахідний відмінок
іє. – індоєвропейська прмова
інд. – індійська група
іран. – іранська група
ісл. – ісландська мова
ісп. – іспанська мова
іт. – італійська мова
кельт. – кельтська група
лат. – латинська мова
лит. – литовська мова
Н – називний відмінок
н. – німецька мова
нідер. – нідерландська мова
норв. – норвезька мова
Р – родовий відмінок
ром. – романська група
рос. – російська мова
свн. – середньоверхньонімецька мова
серб. – сербська мова
скр. – санскрит
слов. – слов'янська група
ст.сл. – старослов'янська мова
укр. – українська мова
чеськ. – чеська мова
шв. – шведська мова
f – жіночий рід
m – чоловічий рід
n – середній рід

13. Бібліографія

13.1 Підручники

- Абрамов Б. А., Семенюк Н. Н.* Немецкий язык // Языки мира. Германские языки. Кельтские языки. – М. : Academia, - 2000, С. 216 - 272.
- Алексеева Л. С.* Древнеанглийский язык. – М. : Высш. Школа, 1964.
- Аракин В. Д.* История английского языка. – М. : Просвещение, 1985.
- Бах А.* История немецкого языка. – М. : Иностранная л-ра, 1956.
- Берков В. П.* Исландский язык // Языки мира. Германские языки. Кельтские языки. – М. : Academia, - 2000, С. 170 - 198.
- Берков В. П.* Норвежский язык // Языки мира. Германские языки. Кельтские языки. – М. : Academia, - 2000, С. 300 - 328.
- Вессен Э.* Скандинавские языки. – М. : Иностр. Л-ра, 1949.
- Свченко В. В.* Готська мова. – Житомир, 2002.
- Жирмунский В. В.* История немецкого языка. – М. : Изд-во л-ры на иностр. языках, 1956.
- Жирмунский В. В.* Введение в сравнительно-историческое изучение германских языков. – М. – Л. : Наука, 1964.
- Жлуктенко Ю. О., Яворська Т. А.* Вступ до германського мовознавства. – К. : Вища школа, 1986.
- Задорожний Б.М.* Порівняльна фонетика і морфологія готської мови. – Львів: ЛДУ, 1960.
- Карабан В. І.* Мовна ситуація на території України у II – V ст. (готсько-українські лексичні паралелі та етнічна належність готів) // Лінгводидактика слов'янських мов як феномен культури. – Київ, 1993, С. 9 - 16.
- Кузнецов С. Н., Никулевича Д. Б.* Датский язык // Языки мира. Германские языки. Кельтские языки. – М. : Academia, - 2000, С. 127 - 150.
- Левицкий В. В.* Введение в германскую филологию. Сборник задач. – К. : Вища школа, 1986.
- Левицкий В. В.* Основы германистики, Вінниця : Нова Книга, 2008.
- Лисенко Е. І.* Deutsch. Німецька мова. Підручник для учнів старших класів усіх типів, абітурієнтів, студентів неспеціалізованих вузів / *Лисенко Е. І., Корольова М. Р., Фрицька К. Ф., Залевська В. Ю., Турова З. М.*, К. : «Освіта», 2000.
- Мейе А.* Основные особенности германской группы языков. – М. : Изд-во иностр. л-ры, 1952.
- Прокош Э.* Сравнительная грамматика германских языков. – М. : Изд-во иностр. л-ры, 1954.
- Соссюр Ф. де.* Мемуар о первоначальной системе гласных в индоевропейских языках // Труды по языкознанию. – М : Прогресс, 1977. – С. 302 - 562.
- Стеблин-Каменский М. И.* История скандинавских языков. – М. – Л. : Изд-во АН СССР, 1953. – 340 с.
- Ярцева В. Н.* Историческая морфология английского языка. – М. : АН СССР, 1960.
- Ярцева В. Н.* Исторический синтаксис английского языка. – М. : АН СССР, 1961.
- Ярцева В. Н.* История литературного английского языка IX-XII вв. – М. : Наука, 1985.
- Vammesberger A.* Untersuchungen zur vergleichenden Grammatik der germanischen Sprachen. - 1. Band. Der Aufbau des germanischen Verbalsystems. – Heidelberg : Carl Winter Universitätsverlag, 1986.
- Berlin B., Kay P.* Basic color terms. Their universality and evolution. – Berkeley and Los-Angeles : Univ. of California Press, 1969.
- Blažek V.* Numeral s: Comparative-Etymological Analysis of Numeral Systems and their Implications. – Brno, 1999. – 337 p.

- Braune W., Helm K.* Gotische Grammatik. – Halle (Saale) : Max Niemeyer Verlag, 1950.
- Hermann E.* Einige Beobachtungen an den indogermanischen Verwandtschaftsnamen // IF, 53, 1935, S. 97 - 103.
- Hirt H.* Der Indogermanische Ablaut. Vornehmlich in seinem Verhältnis zur Betonung. – Straßburg : Trübner, 1900.
- Hirt H.* Indogermanische Grammatik, Bd. I-IV. – Heilderberg, 1921-1929.
- Keller R. E.* The German language. – London, Boston, 1978.
- Louden M. L.* Umlaut, Ablaut, and Phonetic Symbolism in German // General Linguistics, 37, 2000, S. 1 - 22.
- Rix B.* Lexikon der Indogermanischen Verben. Die Wurzeln und ihre Primärstambildungen. – Wiesbaden : Ludwig Reichert Verlag, 2001.
- Schwarz E.* Deutsche und Germanische Philologie. – Heidelberg : Carl Winter Universitätsverlag, 1951.

13.2 Словники

- Бенвенист Э.* Словарь индоевропейских социальных терминов. Перевод с французского. Общ. ред. и вступ. ст. Ю.С.Степанова. – М. : Прогресс-Универс, 1995. – 456 с.
- Левицкий В. В.* Этимологический словарь германских языков. – тт. 1-5. – Черновцы : Рута, 2000-2003.
- Мельничук О. С. (ред.).* Етимологічний словник української мови, т. 1-3. – К. : Наукова думка, 1982 - 1989.
- Noad T. F.* The Concise Oxford Dictionary of English Etymology. – Oxford : At the Clarendon Press, 1992.
- Lehmann W. P.* A Gothic Etymological Dictionary. – Leiden : E.J. Brill, 1986.

Дрогомирецький П. П.

Д 75 Вступ до германської філології : навчально-методичний посібник / П. П. Дрогомирецький, І. І. Данилюк. – 2-ге вид. – Івано-Франківськ : Симфонія форте. – 2014. – 76 с.

Навчальне видання

Дрогомирецький Петро Петрович

Данилюк Інна Ігорівна

Вступ до германської філології

Навчально-методичний посібник

2-ге видання

Підп. до друку __.__.2014. Формат 60x84/16.

Папір офс. Друк різнографічний. Гарн. Times New Roman.

Умовн. др. арк. 4,42. Наклад ___ примірників.

Вибавець та виготівник «Симфонія форте»

76019, м. Івано-Франківськ, вул. Крайківського, 2, тел. (034) 77-98-92

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців та виготівників видавничої продукції: серія ДК № 3312 від 12.11.2008 р.